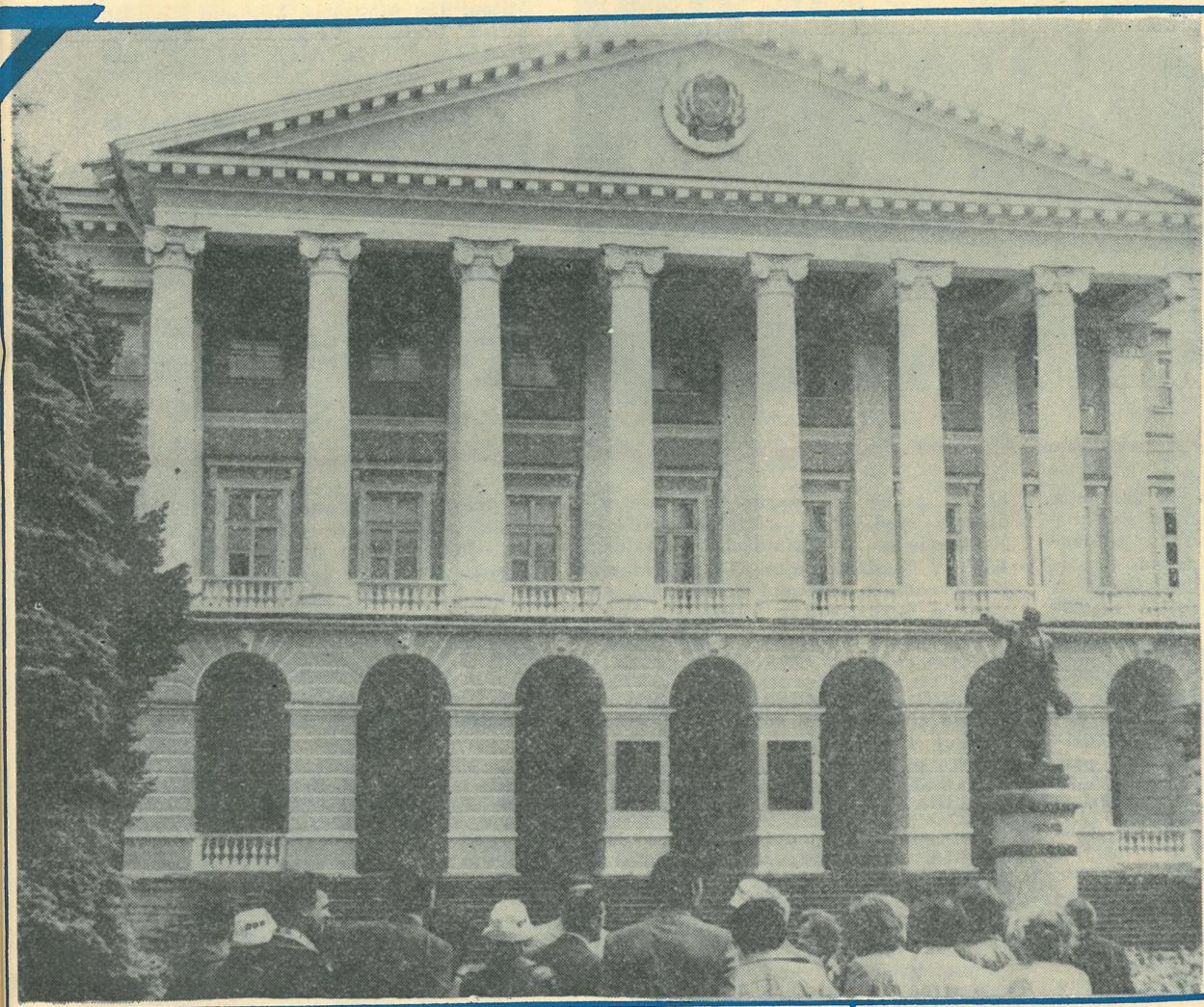

ZPĚVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • NOVEMBER • LISTOPAD • ČÍSLO II/1980 ROČNÍK 23 CENA 2 ZŁ

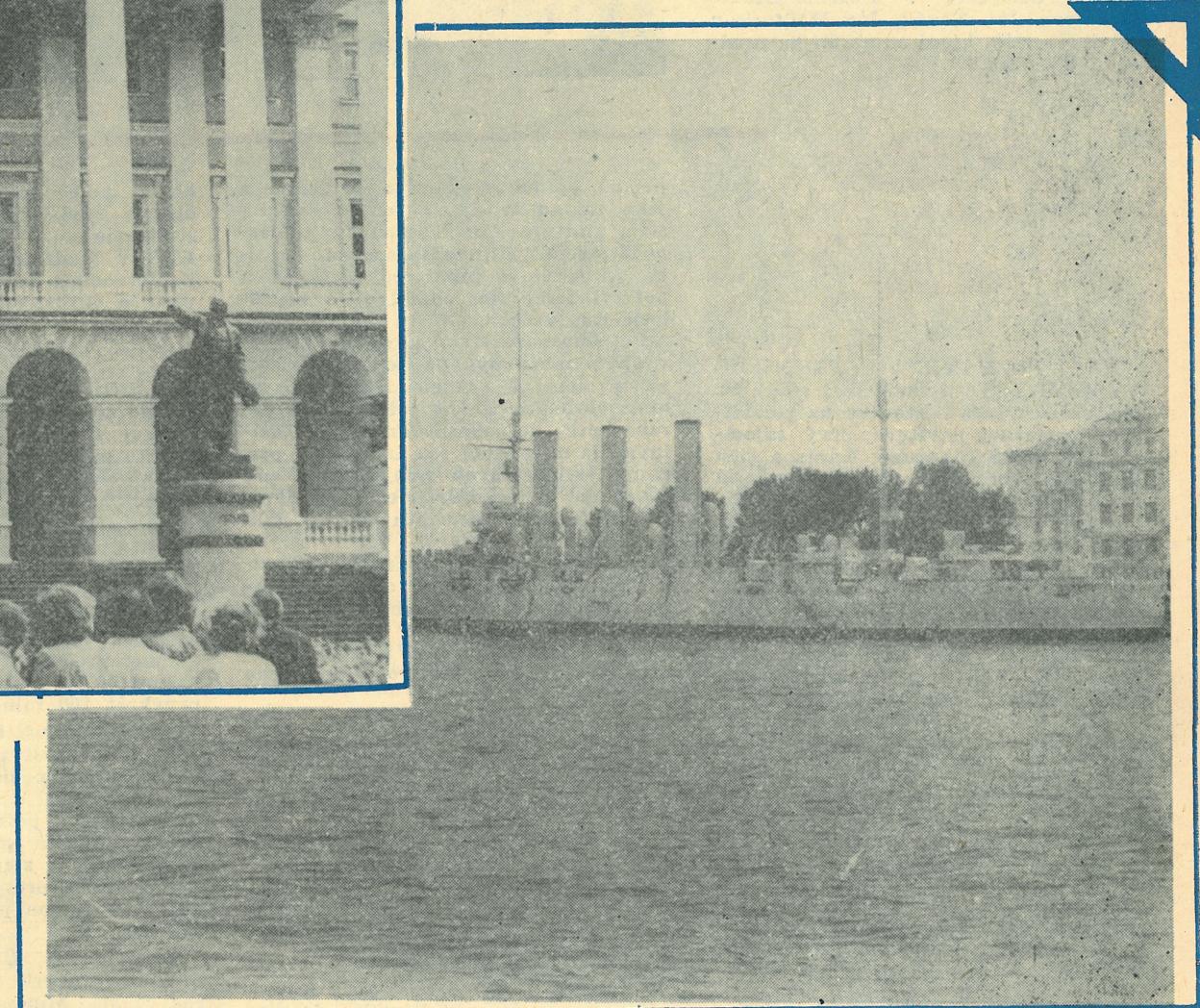
Zábery z Leningradu. Hore — palác Smoľnyj, dnes Leninovo múzeum a Muzeum Októbrovej revolúcie; sprava — križník Aurora zakotvený na Neve; dolu — pohľad na Palácov most a Univerzitné nábrežie.

Nieto vel'a miest, ktoré by sa tak významne zapísali do dejín sveta, ako práve Leningrad, aj keď má pomerne krátku história.

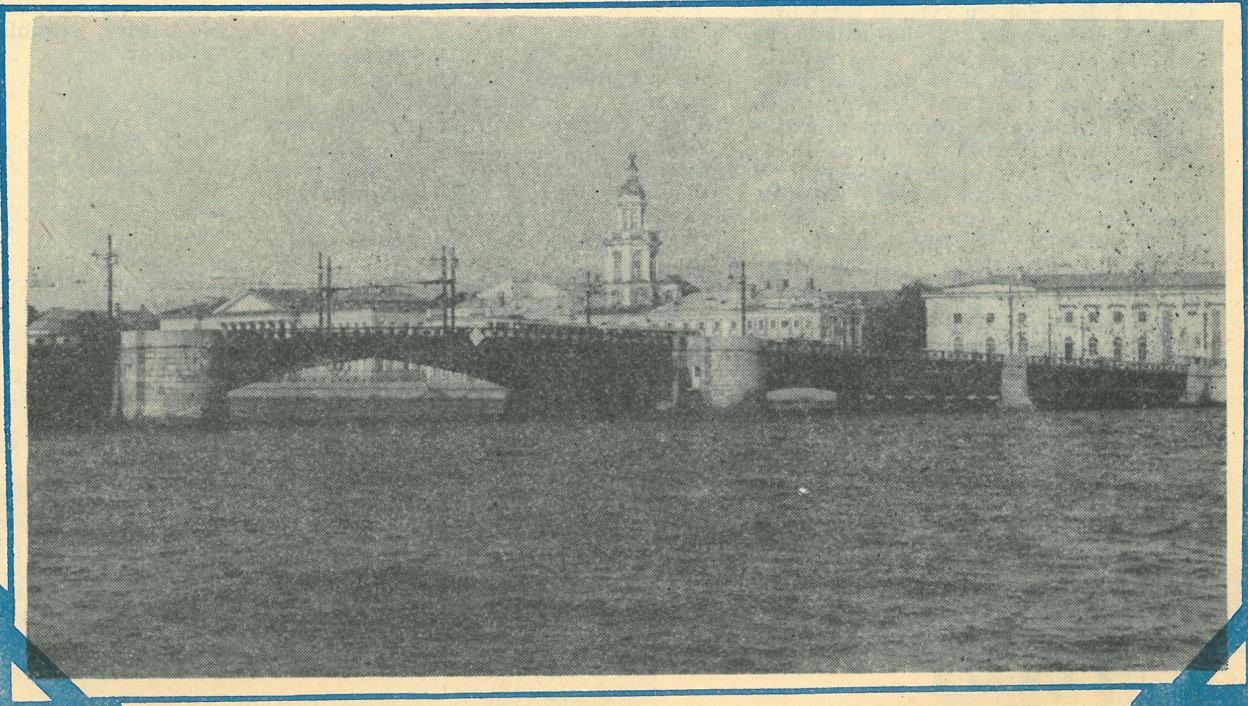
Mesto, ktoré navždy utkvelo v pamäti l'udstva, ako dejisko významnej udalosti — Vel'kej októbrovej socialistickej revolúcie vedenej Vladimírom Leninom, udalosti, ktorá zrodila prvý socialistický štát na svete.

Necelé štvrt'storočie neskôr, počas pamätnej blokády v rokoch druhej svetovej vojny si Leningrad získal nesmrtel'nú slávu hrdinskou obranou pred útokmi hitlerovských votrelcov, ktorí sa 900 dní márne pokúšali dobyť toto mesto. Právom nosí čestný titul Hrdinské mesto.

(O Leningrade píšeme na str. 3)

LENINGRAD

II. PLENÁRNE ZASADANIE ÚV KSČaS

26. októbra 1980 sa konalo II. plenárne zasadnutie Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku. Počas rokovania, ktoré viedol a zhodnotil predseda ÚV KSČaS Adam Chalupec, sa účastníci pléna oboznámili so správou tajomníka ÚV A. Andrašáka o činnosti KSČaS v tomto roku. Prerokovali otázky vyplývajúce z pôsobnosti ochotníckych divadelných krúžkov, folklórnych súborov, dychoviek, ludových kapiel, hudobných skupín a klubovní. Schválili program organizačno-kultúrnej pôsobnosti KSČaS do konca roku 1980. Plénmu sa oboznámilo aj so správou hlavnej účtovnícky o finančnej situácii Spoločnosti a schválilo korektúru plánu finančných príjmov a výdavkov na rok 1980.

Počas rokovania účastníci zasadania schválili návrhy vyjadrujúce postoj pléna k aktuálnym úloham Spoločnosti. Zaviazali Ústredný výbor tlmočiť schválene návrhy ústredným a vojvodským stranickým a administratívnym orgánom, dôsledne sa usilovať o ich realizáciu a bežne informovať členov ÚV o priebehu tejto realizacie.

Pre prerokovanie otázok spojených s členstvom KSČaS vo Fronte národnnej jednoty zvolili na plenárnom zasadani delegáciu v zložení: Adam Chalupec, Ján Novák, Ján Molitoris a Alojz Šperlák, ktorá sa obráti na predsedu CV FNJ.

Plénmu zvolilo pri ÚV KSČaS komisiu pre kultúrne otázky v zložení: Ján Molitoris — predseda komisie, Eugen Bandyk, Zofia Bogačíková, Andrej Gombóš, Mária Gribáčová, Milan Grigľák, František Harkabuz, Vladimír Hess, Eugenia Jersáková, František Kovalčík, František Kurnát, Anna Mačičáková a Viktória Smrečáková.

Na zasadani sa zároveň rozhodlo začať pri ÚV KSČaS odbojársku komisiu.

Záber z II. plenárneho zasadania ÚV KSČaS

Plénmu zvolilo bude ustálené na odbojárskych schôdzach vo všetkých obvodných výboroch Spoločnosti a schválené na III. plenárnom zasadnutí ÚV.

Plénmu zaviazalo redakciu Života, aby rozšírila informácie o pôsobnosti jednotlivých zložiek Spoločnosti, prinášala materiály spojené s dejinami našej organizácie a aby uverejnila na stránkach Života stanovy KSČaS.

Bolo taktiež rozhodnuté, že tretie plenárne zasadnutie ÚV sa uskutoční v decembri t.r. Poriadok tohto zasadnutia bude o.i. zahrňovať informáciu o realizácii uznesení VI. zjazdu KSČaS v roku 1980 a schválenie najdôležitejších smerov pôsobnosti Spoločnosti na rok 1981.

Plenárneho zasadnutia, ktoré sa konalo v Jurgove, sa zúčastnilo 20 členov ÚV, predsedu Hlavnej revíznej komisie Alojz Šperlák a vedúci činiteľa miestnych skupín na Orave a Spiši. Diskusie sa zúčastnili: Augustín Andrašák, Augustín Bryja, Jozef Bryja, Jozef Gribáč, František Harkabuz, Bronislav Knapčík, Eugen Kott, Ján Kovalčík, Jozef Krišák, František Kurnát, Michal Kužel, Ján Lukáš, Andrej Milon, Ján Molitoris, Edmund Pospišil, Karol Prelich, Viktória Smrečáková, František Šoltys, Alojz Šperlák, Ján Spernoga a Andrej Vaksmanský.

V Jurgove sa v ten istý deň konala taktiež výročná porada dopisovateľov a spoluprávnikov Života za účasti členov ÚV a popredných činiteľov miestnych skupín. Účastníkov porady srdečne privítal krajan Andrej Vojtas. Poradu viedli redaktori Života Adam Chalupec a Marian Kaškiewicz.

Priebeh diskusie na plenárnom zasadnutí, schválene návrhy a priebeh porady Života uverejnime v budúcom čísle Života.

NA POZVANIE ÚSTREDNÉHO VÝBORU KSSZ a sovietskej vlády 30. októbra t.r. boli v Moskve na priateľskej pracovnej návštive prvý tajomník ÚV PZRS Stanisław Kania a člen Politického byra ÚV PZRS, predsedu Rady ministrov Józef Pińkowski. Rozhovorov, ktoré sa konali na Kremlu, sa zo sovietskej strany zúčastnili: generálny tajomník ÚV KSSZ a predseda Prezidia Najvyššieho sovietu ZSSR Leonid Brežnev, člen Politického byra, predseda Rady ministrov ZSSR Nikołaj Tichonov, člen Politického byra ÚV KSSZ, minister zahraničných vecí ZSSR Andrej Gromyko, tajomník ÚV KSSZ Konstantín Rusakov, člen ÚV KSSZ, prvý podpredseda Rady ministrov ZSSR Ivan Archipov.

Účastníci stretnutia prerokovali otázky dalsieho rozvoja polsko-sovietskych vzťahov. Polští a sovietski vedúci predstaviteľia vyjadrili rozhodnú vôľu udržiavať a upevňovať nerozlučné bratské vzäzy, aké spájajú obe národy a prerokovali perspektívny dalsieho rozvoja hospodárskych vzťahov. L. Brežnev hovoril o pripravách k XXVI. zjazdu KSSZ a o výsledkoch nedávneho pléna ÚV KSSZ. S. Kania informoval o situácii v Poľsku, o priebehu realizácie uznesení VI. pléna ÚV PZRS a o úsilií poľských komunistov stabilizovať situáciu v krajinie. L. Brežnev vyjadril presvedčenie sovietskych komunistov a pracujúcich Sovietskeho zväzu, že komunisti a pracujúci bratského Poľska dokážu vyriešiť ostré problém politického a hospodárskeho rozvoja, aké sa prejavili, a na základe hmotného a duševného potenciálu vypracovaného v rokoch ľudovej moci, zaistia rast životnej úrovne pracujúcich a ďalší všeestranný pokrok ľudového Poľska. Stretnutie prebiehalo v ovzduší srdcečnosti a jednoty názorov, charakteristikom pre vzťahy medzi PZRS a KSSZ. V ten istý deň sa S. Kania a J. Pińkowski vrátili do Poľska.

NAJDÔLEŽITEJŠIE PROBLÉMY POLNOHOSPODÁRSTVA. Politické byro ÚV PZRS a predsedníctvo ÚV ZES vypracovali spoločné stanovisko vo veci najdôležitejších problémov polnohospodárskej politiky, polnohospodárstva a zlepšenia zásobovania obyvateľstva potravinami. Tento dokument, uverejnencý min. mesiac v deň tlači, bol podrobenej širokej diskusi. V dokumente sa o.i. konštatuje, že

poľské polnohospodárstvo je jedno a jeho základ tvoria súkromné gazdovstvá, zintegrované s plánovaným hospodárstvom. Polnohospodárska politika je jedna a platí pre všetkých a potravinárske hospodárstvo je najdôležitejšou vecou.

Polnohospodárstvo, aby nás mohlo vyživiť, musí byť patrične vybavené priemyslom. V rokoch 1981—1985 sa musí rozhodne zvýšiť priemyselná výroba pre polnohospodárstvo. Medzi iným už na budúci rok treba celý prirastok minerálnych hnojív určiť pre súkromne hospodáriacich rolníkov, zvýšiť dodávky cementu do 6,5 mln ton.

Polnohospodárska produkcia sa musí stále vyplácať, čomu o.i. budú slúžiť rozhodnutie o zvýšení výkupných cien polnohospodárskych plodin: mlieka od 1. decembra t.r. a iných produktov od prvého štvrtroku budúceho roku.

Pôda ako celonárodné dobro musí byť chránená pred marnotratnosťou. Musí sa zmeniť prax ľahkomyselného určovania pôdy na mimorolícke účely. Polnohospodárska politika prospeje socialistickým premenám na vidieku a zaistuje patričný rozvoj štátnych majetkov (PGR), rolníckych družstiev (RSP) a iných kolektívnych foriem hospodárenia, ktoré by mali vyvíjať polnohospodárskú produkciu a podporovať súkromne hospodáriacich rolníkov.

Pozývame vás, milí čitateľia, do diskusie o polnohospodárskych otázkach, jeho aktuálnych problémoch a o zásobovaní vidieka. O tom, aké prekážky treba odstrániť, aby rolník mohol dobre a efektívne pracovať, dodávať výživu všetkým občanom krajinu.

VIII. KONGRES ZES. Plénmu ÚV ZES, ktoré rokovalo vo Varšave, rozhodlo sa zvolať 13. decembra 1980 VIII. kongres Zjednotenej ľudovej strany, ktorý má vytvoriť na pozadí aktuálnej politickej a spoločenskej situácie krajiny, vidieka a polnohospodárstva nové smery pôsobnosti tejto strany. Urobiť zo ZES aktívnu silu v terajšom procese obnovy.

Zároveň plénmu uskutočnilo zmeny v zložení predsedníctva a sekretariátu HV ZES. Prijalo rezignáciu z funkcií členov predsedníctva: Bronisława Owsianika, Longina Cegielského a Edwardu Dudu. Za tajomníkov Hlavného výboru zvolilo: Witolda Lipského, Tadeusza Maja a Zenona Mikołajczyka.

VO VARŠAVE sa konalo zasadnutie Výboru ministrov zahraničných vecí členských štátov Varšavskej zmluvy,

ktoré bolo venované prerokovaniu otázok súvisiacich s prípravami na stretnutie predstaviteľov-signatárov KEB v Madride, ako aj so zvolaním konferencie o uvoľnení militárneho napäcia a odzbrojení v Európe.

PLÉNUM ÚV KSSZ. V Moskve rokovalo plénmu ÚV KSSZ. Vo svojom prejave Leonid Brežnev zdôraznil, že v tejto pătročnici urobili veľký krok v rozvoji celého národného hospodárstva ZSSR.

Odvodzali do prevádzky vyše 1200 veľkých priemyselných objektov. V Západnej Sibíri stúpla vyše dvojnásobne ťažba ropy a skoro 4,5-násobne ťažba zemného plynu. Urobili aj veľký krok vpred v rozvoji polnohospodárskej produkcie — v tejto pătročnici priemerne úroda obilia prekročila po prvýkrát 200 mln ton.

Avašak nie všetko v rozvoji národného hospodárstva prebiehalo bez ťažkostí. Mnohé z nich súvisia s tým, že iba roky 1976 a 1978 boli pomerne priaznive pre polnohospodárstvo. Rôzne komplikácie spôsobili to, že sa výčerpali mnohé staré ložiská minerálov a súčasne sa presunuli základné strediská ťažobného priemyslu na východ a sever.

V uznesení ÚV KSSZ schválilo predbežný návrh plánu a rozpočtu na rok 1981. Mimoriadne veľké prostriedky sa v ňom určuje na rozvoj palivovo-energetického komplexu, polnohospodárstva, strojárskeho priemyslu a dopravy. Zvyšuje sa tempo rozvoja tých priemyselných odvetví, ktoré vyrábajú tovary dennnej spotreby.

Plán a rozpočet na rok 1981 zaistuje ďalší rast hospodárstva celej krajinu a každej republike — povedal L. Brežnev.

XVI. SJEZD KSČ. Na 6. dubna roku 1981 bol svolán XVI. sjezd Komunistické strany Československa. Rozhodol o tom ústredný výbor KSČ na svém 18. zasedaní, ktoré sa konalo ve dnech 7. až 9. ríjna v Španielskom sále Pražského hradu. Návrh na svolání XVI. sjezdu prednesl generálni tajemník ÚV KSČ Gustáv Husák. Zprávu predsedníctva ÚV KSČ o stavu praci a hlavných problémoch pripravy sedmého päťletého ekonomickeho a sociálneho rozvoja prednesl člen predsedníctva ÚV KSČ a predseda vlády CSSR Lubomír Štrougal.

V záverečnom slově Gustáv Husák zdôraznil, že toto dôležité zasedanie se stalohutným nástupom celé strany k príprave sjezdu. Jednou z nejvýznamnejších a nejdôležitejších současti priprav na XVI. sjezd KSČ — píše Ru-

dé právo — bude analýza výsledkov sociálne ekonomickej politiky KSČ od posledného sjezdu a vytyčení ďalších úkolov.

RONALD REAGAN PREZIDENTEM USA. Dňa 4. novembra sa v USA konali prezidentské volby, v ktorých za stvrdziateho prezidenta Spojených štátov bol zvolený Ronald Reagan. R. Reagan má 69 rokov, narodil sa v štáte Illinois, v mestečku Tampico, kde jeho otec mal malý obuvnícky obchod. Bol novinárom, filmovým hercom a v rokoch 1966—74 gubernátorom štátu Kalifornia.

VELVYSLANEK Československé socialistické republiky ve Varšavě Jindřich Rehořek dne 14. ríjna usporiadal koktajl pri príležitosti výmenu kultúrnich radú: odjezdu Rudolfa Turné a příjezdu Václava Svatka. Koktaju se zúčastnili predstaviteli stranických a státních orgánov z oblasti kultury, školství, sčítovacích prostredků a iných organizácií. Kultúrní společnost Čechů a Slovákov v Polsku zastupoval její predseda Adam Chalupec.

NOVÝ VOJVODA V NOWOM SACZI. Predseda Rady ministrov po konzultácií s Vojvodským národným výborom v Nowom Saczi menoval Antona Rączku do funkcie nowosądeckého vojvodu. A. Rączka sa narodil v r. 1937 v Łodygowicach v Bielskom vojvodstve. V rokoch 1975—76 bol vedúcum Polnohospodárskeho oddelenia a polnohospodárskeho hospodárstva VV PZRS v Nowom Saczi, potom od r. 1976 pôsobil vo funkcií námestníka vojvodu a od r. 1978 bol tajomníkom VV PZRS v Nowom Saczi.

Zároveň predseda Rady ministrov odvolal Lecha Bafiu z funkcie nowosądeckého vojvodu. L. Bafia prejde do inej práce v administratíve.

SÚŤAŽ O ZLATÉ PERO

Dňa 13. októbra 1980 redakčná rada Života udelila ceny najaktívnejším dopisovateľom v súťaži o Zlaté pero za rok 1980. Prvú cenu — 1400 zl dostal František Paciga, Krempachy 1, druhú cenu — 800 zl Waclaw Luščiński zo Zelova, tretiu a štvrtú cenu po 400 zl získali František Bednárik a Jozef Mirga, obaja z Novej Belej.

Výhercom z celého srdca blahoželáme a všetkých našich dopisovateľov pozývame, aby sa aktívne zúčastnili ďalšej súťaže o Zlaté pero na rok 1981.

REDAKCIA ŽIVOT

LENINGRAD-

Navštívil som Leningrad so zájazdom Orbisu práve počas XXII. letných olympijských hier. Bol som veľmi zvedavý, nakolko sa moje predstavy a vedomosti o tomto meste získané z encyklopédii, sprievodcov a fotografií budú zhodovať so skutočnosťou videonu zblízka. Musím hneď priznať, že táto skutočnosť prekonala všetky moje očakávania.

Mesto leží pri rozvetvenom ústí rieky Nevy do Fínskeho zálivu a rozkladá sa malebne na viac ako 100 ostrovoch, ktoré sú navzájom spojené asi 600 mostami. Preto Leningrad nazývajú často aj „Benátkami severu“. Je tu množstvo architektonických pamiatok a komplexov. Majestátnej architektúra budov — početných palákov a ostatných domov je zladená s rovnými ulicami, prieskennými námestiami, zelenou sadov a parkov, žulovým nábrežím a mostami. Na každej ulici, pri každom dome, za clonou bronzových pamätníkov, majstrovsky kovaných parkových ohrád a uličných lámp sa skrývajú obrazy minulosti.

Hla, na Zajačom ostrove skoro v ústí Nevy stojí nízky drevený domček — najstarší v meste. Postavil ho zakladateľ Sankt Peterburgu (prvý názov Leningradu do r. 1914, potom do r. 1924 Petrohrad) cár Peter I., ktorý sa rozhodol tuná otvoriť „oko do Európy“. Bolo to v r. 1703. Stačí prejsť kúsok ďalej a ocitneme sa pred mohutnými hradbami Petropavlovskej pevnosti z tohto istého obdobia, prvej stavby, ktorá mala tvoriť základ budúceho mesta. V strede pevnosti sa vypína mohutná katedrála sv. Petra a Pavla, v ktorej bol pochovávaný ruský cárovia, počínajúc Petrom I. Hned vedla — sídlo veliteľa pevnosti, kde bol istý čas väznený Tadeusz Kościuszko. V susedných budovách, kde bolo za cárskeho Ruska väzenie, čítam nádvierach jednej z ciel nápis, že práve tu väznili Ludwika Waryńskiego.

Po opačnej strane Nevy, ktorej šírka presahuje mestami 1000 m, sa nachádza v záplave zelene žulové Marsovo pole. Na jeho kamených kvádroch ako antické hexametre nápis: Nie obete, ale žiarlivosť rodí váš osud v srdciach šlachetných potomkov... Žili ste nádherné a zomierali ste krásne...

Takto zvečnili pamiatku hrdinov Októbovej revolúcie. K pamätníku sa asfaltovou alejou blíži práve dvojica novomanželov, ktorá podľa tunajšieho zvyku prišla sem položiť kvety rovno zo svadobnej sieňe.

O Veľkom októbre nám rozpráva nedaleké Palákové námestie s Alexandrovým stĺpom v strede, odkiaľ robotníci a vojaci vyrazili do útoku na bývalé cárské sídlo — Zimný palác. Pripomíname to aj Smolnyj, kde sa nachádzal štáb revolúcie, krížnik Aurora zakotvený na Neve a ok. 200 ďalších domov, na ktorých pamätné tabule oznamujú, že v nich býval buď pracoval V.I. Lenin.

★

Na toto nedelné predpoludnie som netrpezliivo čakal. Opäť som pred Zimným palácom, v ktorom — a v ďalších 4 budovách — sa nachádza svetoznáma Ermitáž — obrovská pokladnica svetového umenia s 2,4 mln exponátov. Vo viac ako 320 sáleach sú diela najväčších európskych maliarov a sochárov — Leonarda da Vinci, Tizianu, Michelangela a mnohých ďalších majstrov. Prechádzam ako omamený z miestnosti do miestnosti a neviem, kde sa skôr zastaviť, čo skôr pozrieť. Ešte som nestihol nasýtíť zrak krásou Rembrandtových obrazov a rytiň (jedna z najväčších zbierok na svete) a už musím prejsť do ďalších sál. V hlave mi víria obrazy, štýle, epochy mená... A. van Dyck, Nicolas Poussin, Canaletto, talianske barokové malby... Zastavím sa pred Rafaellovou Madonou a potom s prekvapením zistím, že prešlo ďalšie pod hodiny. Zároveň si uvedomím, že už nestihнем pozrieť ani tie najpozoruhodnejšie diela vystavené v ďalších sáleach, kde som ešte neboli, hoci od začiatku prehliadky uplynuli vyše tri hodiny. Ale to je už nevýhoda kolektívnych zájazdov. A vtedy si slubujem, že sa sem musím ešte niekedy vratiť...

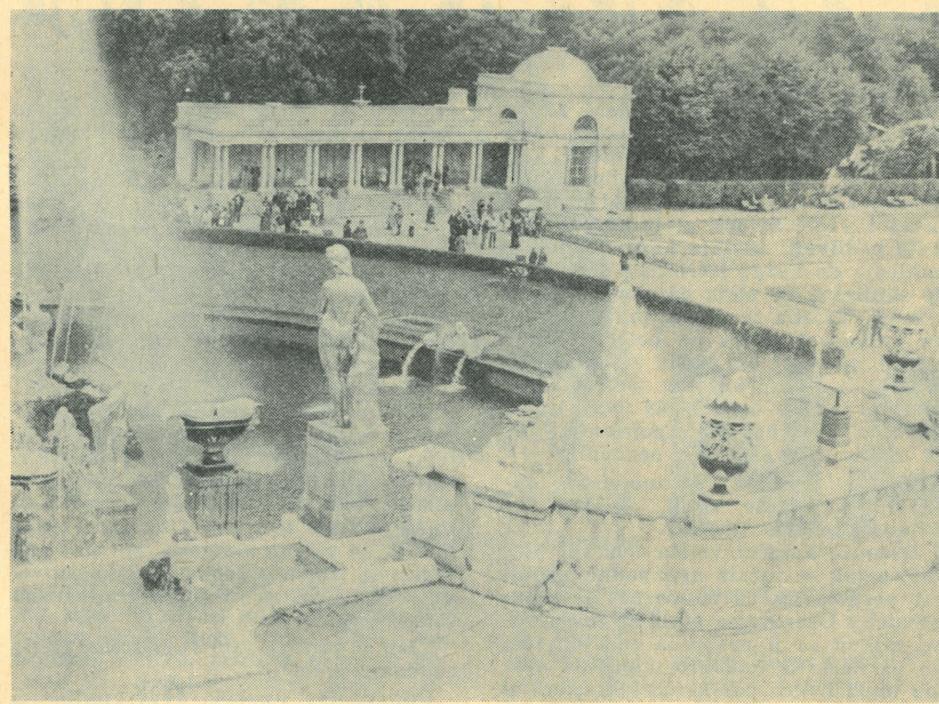
★

Každý, kto navštívi Leningrad, ide sa aspoň raz poprechádzať na Nevský prospekt — hlavnú ulicu mesta, rovnú ako šíp, lesknúcu sa ako paláková sieň, nádhernú ako múzejná výstava. Je tu

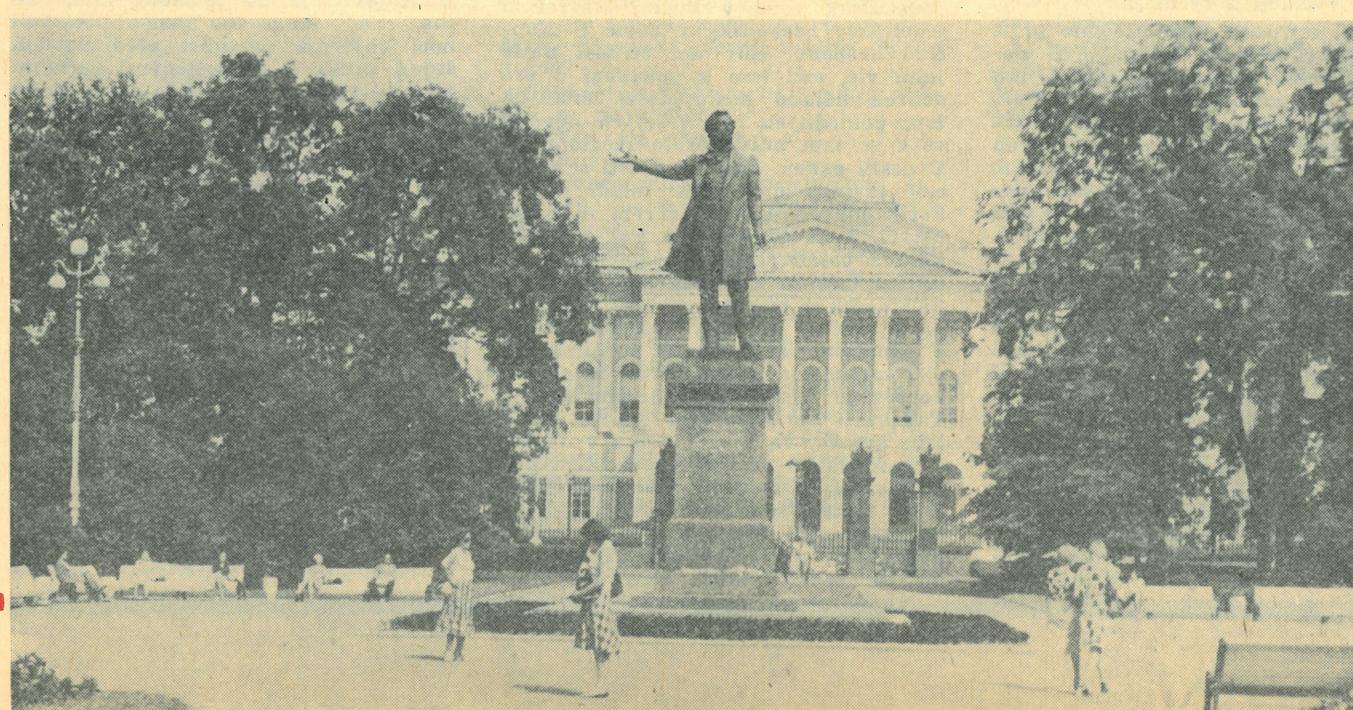

Zimný palác, v popredí Alexandrov stĺp

Pamiatkový kláštor Smolnyj

Mesto fontán v Petrodvorci

Štátne ruské múzeum, v popredí pomník A. Puškina

pripomínajú len početné pamätné tabule, pamätníky a nedozené pole Pisarevského cintorína, na ktorom odpočíva skoro pol milióna obrancov Leningradu.

Jeden z takýchto pamätníkov, postavený na mieste frontovej čiary prebiehajúcej okolo mesta, možno stretnúť cestou do Petrodvorca (29 km od Leningradu), ktorý vznikol ako letné sídlo Petra I. začiatkom 18. storočia na južnom pobreží Fínskeho zálivu. Z množstva historických a umeleckých pamätníkov, ktoré tuná udivujú každého turista, treba spomenúť aspoň veľký palác Monplaisir s pozlacenými kupolami, unikátné parky, sochárske diela z bieleho mramoru a zlateného bronzu a vyše 140 nádherných fontán dômyselné rozmiestnených po celom parkovom areále. Presne o 11. hod. sa zapája automatické zariadenie a pred zrakmi čakajúcich návštěvníkov vystretnú naraz striebristé prúdy vody zo všetkých fontán.

Leningrad zacelil všetky vojnové rany, hoci predsa počas blokády bol zničený každý piaty dom a každý tretí poškodený. O týchto tragickej dňoch

Neviem, čo najviac príťahuje a udivuje v Leningrade. Vari jeho farby? — jemná pastelová zelen, fialkastá voda, šlachetné tóny palákov, veľkolepost chrámov na čele s Isaakijevskou katedrálou... Jeho „biele noči“, nereálne a čarobné, kedy deň tráv skoro 20 hodín. Jeho múzeá a divadlá, v ktorých žijú Leonardo a Rafael, Shakespeare, Čajkovskij a Sostakovič. Jeho kanály, rieky, ostrovy a mosty... Alebo jeho obyvatelia...

Leningradčania sú hrdí na svoje mesto, nie len na jeho históriu, ale i súčasnosť, jeho nové, moderné štvrtie. Sú priateľskí a pohostinní. Stačí zastaviť hočikoho na ulici a hneď sa rozprádi družný rozhovor. A vtedy sa dozvime aj to, že mesto má už 4,5 mln obyvateľov a je druhým najväčším priemyselným strediskom v ZSSR, že sa tu vyrába polovica všetkých parných turbín a elektrogenerátorov, že v tamojších lodeniciach vyrobili prvý atómový ľadoborec sveta Lenin atď.

Ked' sa v Leningradskej rodine narodí dieťa, mesto mu razí na jeho počesť medailu. Túto medailu „Narodenému v Leningrade“ dostáva spolu s rodným listom. Aby vždy vedelo, v akom meste prišlo na svet.

Text a snímky JÁN ŠPERNOVÁ

PRAŽSKÉ POVĚSTI

O VODNÍ PANNĚ Z TŮNÍ

Tam, kde se dnes táhne Žitná a Ječná ulice, bývaly zahrady a pláně za rostlé trnkami, šípky a diviznou. V místech nynější ulice V túních byly skutečně túně a dál, v těsném sousedství ulice Na rybníčku, býval opravdový rybníček uprostřed osady stejněho jména.

Na břehu největší túně se za stárodávna objevovala v nočním čase vodní panna. Za svitu měsíce se vyňovala z vody, usedla na břeh, tiskla si k tváři listy podbělu a smutně si zpívala. Byla krásná až k nevíre a tak po ní zatoužil nejeden chlapec z okolí; sotva se však některý z nich přiblížil, vodní panna se vrhla do túně a hladina se za ní zavřela. Právě tehdy se do ní zamiloval jeden mladý muž; pozoroval ji bez dechu z rákosí a olšin, a když mu při neopatrném pochodu zmizela v hlubině, usedl na slehnutou trávu a jako bez rozumu hladil a líbal lístky podbělu, jež před chvílí hladila a tiskla si ke rtům vodní pannu. Právě to se však pro ni stalo

osudné: sotva jedné měsíční noci usedla na své místo a jako obvykle si přitiskla ke tváři chladné listky podbělu, jež před chvíli polibil mladý muž, propadla kouzlu; zůstala sedět jako přikovaná a nemohla se ani pohnout. Chlapec usedl vedle ní a prosil ji, aby si ho vzala za muže, ale vodní panna dlouho jen tiše naslouchala a po tváři jí stékaly slzy. Seděli tak spolu dlouho, dlouho, a teprve potom se mladý muž dozvěděl pravdu. Vodní panna kdysi žila na vltavském břehu jako každá jiná podskalská dívka. Jedenho dne se však její otec rybář utopil, matka byla ještě mladá a hezká, nechtěla zůstat nadosmrť vдовou a chystala se k nové svatbě. Ženich se však namísto v matece zhlédal v její dceři a vzplanul k ní takovou láskou, že docela ztratil hlavu. Matka brzy poznala pravdu, v bolesti svou deeru prokleta a poslala ji do Vltavy za otcem. Kletba se naplnila, dívka se změnila ve vodní pannu a od té doby žije ve Vltavě i v túních, jež jsou v

podzemí spojeny s řekou; to však ještě nebyl ani zdaleka konec jejímu neštěsti, neboť když se ženich dozvěděl, co se stalo, vinici zabil a sám se uteplil. A ubohá dívka může být osvobozena jen tehdy, až ji přijme za vlastní dceru některá živoucí matka a dá ji svému synovi za ženu.

Chlapec vyslechl to smutné vyprávění a zapříšal se, že jeho matka ji přijme s otevřenou náručí, neboť si nepřeje nic jiného než štěstí pro svého syna; a přemlouval vodní pannu tak dlouho, až mu uvěřila. Nazítří všechno pověděl matce, ta se však zhrozila, že by si její syn měl vzít za ženu zjevenou, v noci se vydala k túně a zle se na vodní pannu obořila. Vyčinila jí slovy i pěstmi, zahnala ji zpátky do vody a

ještě za ní volala, aby už jejího syna nepokoušela, neboť si ji nikdy nemůže vzít a nikdy ji nesmí přivést pod rodinu střechu.

V tu chvíli se objevil na břehu její syn. Už z dálky slyšel bolestný nářek a rozběhl se k olšinám jako smyslů zbavený. Přišel pozdě, zahledl už jen kola ve vodě a na břehu uviděl svou rozhněvanou matkou. Srdece se mu zastavilo lítostí v hrudi a chlapec v zoufalství skočil do vody za svou milou.

Od té doby vodní panna už nikdy na břeh nevystoupila. Z hlubiny však bylo často slyšet její nářek a pláč; a bylo její slyšet z podzemí i tehdy, když po čase tůn zasypali.

O TANECNICI Z OZEROVA

Dnes se ta ulice jmenuje Pod Slovany, ale kdysi se jí říkávalo Na Ozerově; tehdy v ní stálo jen několik nízkých domků a kolem dokola byly zelinářské zahrady. Právě v těchto časech se tudy vracel domů osamělý husař: šel s dobrou náladou, i když bylo už k ránu, prodal na trhu všechny husy, a třebaže se zastavil včera v několika hospodách, pořád mu ještě cinkala v kapce pěkná hromádka zlatek. Husař si vykračoval, jako by mu patřila celá ulice, zpíval si z plných plic a u srdece mu bylo teplo. Najednou však přestal zpívat a zastavil se: před domem U Kopřivů, vlastně v té době

už to nebylo U Kopřivů, ale U desíti panen, se miha v ranním pološeru štíhlá postava. Husař se podivil, kdo se tak pozdě nebo tak brzy prochází po ulici, a podivil se ještě více, když poznal, že je to mladá dívka, štíhlá jako proutek; tancovala si sama sobě pro radost a točila se jako vítr, bílá sukňa se za ní jen miha a dlouhé rozpuštěné vlasy jí vlály kolem ramen. Tancovala s rukama nad hlavou, smála se a prozpěvovala, jako by jí patřil svět. Husař se chvíli díval, ale potom se rozbehl blíž a vesele rozevřel náruč. Dívka se nedala dlouho pobízet, uchopila husaře za ramena a už se oba točili v jednom víru, výskali a smáli se, že husař sotva dechu popadal. Zapomněl na celý svět, viděl před sebou jen bílé zuby neznámého děvčete, černé vlasy a veliké, temné hnědé oči. Chtěl zastavit, ale dívka jen zavýskala a točila se dál; tak spolu tancovali od jednoho konce ulice na druhý a zpátky a zase znova, bez oddechu a bez přestání, div husař duši nevypustil. Už se mu to pomalu přestávalo líbit, nohy ho bolely, ale neznámě nepolevovala, výskala a točila se stále rychleji a rychleji.

A pak najednou bylo všechno pryč. Husař ležel několik kroků před domem U desíti panen a v pliech mu hvízdalo, jak se snažil popadnout dech. S námahou vstal, celé tělo ho bolelo a nohy měl jako vykloubené. Dívka zmizela, v ulici nebylo ani živáčka, husař se opřel o zeď a díval se vyjeveně kolem sebe: blobouk neměl, hůl neměl, tašku neměl, kapsy prázdné, ani jedna zlatka mu tam nezůstala, at je obracel jak obracel. S hekáním a bědováním se vydal na cestu domů, ploužil se podle zdí a každou chvíli musel odpocívat, aby se vzpamatoval. Došel domů spíš mrtvý než živý, ulehlo do postele a v tu ránu spal. Teprve když se k polednímu probudil, vyprávěl ženě, co se mu přihodilo. Husařka mu nevěřila ani slovo, myslala si, že všechno utratil po hospodách, a zle mu lála. Až když husař znova usnul, rozleželo se jí jeho vyprávění v hlavě, a protože měla svého muže ráda, začala uvažovat, jestli na tom není přece jen aspoň slůvko pravdy. Zavá-

zala si šátek na uzel, vydala se na Ozerov a hledala a hledala, až našla v kaluži pomačkaný a zablácený klobouk; na opačném konci ulice ležela husařova hůl, o pář kroků dál prázdná taška a vedle ní hrst zlatníků. Hledala ještě bedlivěji, zdvihla každý kámen a nahledala do každé štěrbinky a do každé skulinky, až měla všechny zlatníky v hrsti. Vrátila se domů, muž se zrovna probouzel, hlava ho bolela a nohy necitil, ve tváři byl bledý a sotva mohl promluvit. Husařka mu povíděla, že všechno našla, že mu už věří každé slovo, a pak ho ještě poprosila, aby už nikdy přes Ozerov nechodil.

Muž byl rád, že všechno dobře dopadlo, svatosvatě slíbil, že tam už nevkročí, a slab dodržel.

Jenomže husaře vrtala celá věc hlavou, a tak se začala nenápadně vyptávat po sousedkách na černovlasou tanecničku z Ozerova; a ptala se tak dlouho, dokud se jí nezjevila celá pravda. To už husařka nadobro odpustila svému muži i těch pár skleniček, které si vypil cestou domů, a byla ráda, že se ji vůbec vrátil.

Za starých časů, když ještě byla podskalská voda v květu, otevřel si jeden čilý hospodský v domě U Kopřivů hospodou. Abi mu živnost nesla ještě více, měl tam k pobavení a pro dobroru náladu hostů deset mladých žen, pohledných a veselých děvčat: však se tam právě proto začalo říkat U desíti panen. Za těmito deseti se tálily celé zástupy mužských: mladí synajkové obchodníků s dřevem i bujní plaveči, kteří odevzdávali v Podskalí náklad a chtěli si před zpáteční cestou trochu vyhodit z kopýtkem. Mladenci to byli veselí a hrmotní, a tak se hospoda od večera do rána otársala zpěvem a rámusem, že sousedé sotva mohli oko zamhouřit, a jen čekali, až se ráno rozední a ten rámus trochu povolí. Tancovalo se tu den co den: v pátek i ve svátek, ve všední den i v neděli, a masopustě i na velikonoce. Ze všech těch veselých hostů a ještě veselějších desítí panen byla nejveselější ta desátá: štíhlounká dívka s dlouhými černými vlasy a s velkýma hnědýma očima. Smála se, výskala, a ze všeho nejraději tancovala; v těžkých náručích

dřevařů se vznášela jako pírko a čím více se blížilo k ránu, tím byla veseléjší a divočejší.

Když už noční řádění dostoupilo vrcholu, smluvilo se pár mládenců ze sousedství a jednou k ránu vtrhli do hospody s pořádnými klacky v rukou. Strhla se divoká mela, ale mládenci se narodili u vody, na těžkou práci byli zvyklí, a tak z hospody za malou chvíli nezůstal kámen na kameni. Vypřávěl se, že v jejich čele stál zakuklenec s černou kápí na hlavě, a ten že měl pravici ze všech nejpádnější. Na posled vynhal těch deset veselých panen; rozutekly se po všech uličkách starého Podskalí, jen ta poslední, nejmladší, výskala a smála se a tancovala uprostřed vši té rávny i na ulici. Zahnal ji až za roh Ozerova, ale ještě na útoku se smála a točila se jako smyslů zbavená, až za ní jeden z mládenců zahrozil a zavolal:

„Jen si tanecuj, tanecuj si třeba až do soudného dne!“

Odpověděla veselým zavýsknutím a zmizela v ranném svítání.

Nezmizela však navždycky: v domě U Kopřivů je od té doby klid, jen čas od času se za větrných nocí objevuje na ulici před domem štíhlá dívka s rozpuštěnými černými vlasy a tanecuje, tanecuje a směje se a zpívá až do rána. Když se s ní dá někdo do tanče, utaneuje ho k smrti: popadne ho za ramena a točí s ním tak dlouho, dokud chudák nevypustí duši. Nejednoho playce tak utancovala, a jen nás husař měl štěstí, že se přinatrefil k jejímu řádění až na samém konci písničky, kdy chybělo jen malíčko do prvního kokrhání kohoutů.

A vždycky je to stejné: nikde nikdo, přes ulici náhle jako by padla neviditelná závora ze spojených rukou desítí panen, a nikoho nepustí o krok dál, i když měl nohy seberyhlejší; pak vyběhne ze stínu bílá dívka s černými vlasy a velkýma hnědýma očima, směje se, výskala, a ze všeho nejraději tancovala; v těžkých náručích

(Z části NOVÉ MĚSTO)

Ilustroval Cyril Bouda

Za poznaním koreňov svojho rodu

Slovensko navštívil americký spisovateľ a novinár slovenského pôvodu PAUL WILKES. Bude písat 4-dielny román o osude Slovákov v Amerike. V mladých rokoch sa nehlásil k svojmu pôvodu, ale dnes to chce nahradíť svoju knihu. Preto prišiel na Slovensko hľadať korene svojich predkov. Prvá časť románu sa bude odohrávať koncom 19. storočia na východnom Slovensku. O svojej návštive mal P. Wilkes zaujímavý rozhovor s redaktorom matičného mesačníka Slovensko Ladislavom Lajčiakom, ktorý si iste radi prečítajú aj naši čitatelia.

Je dosť podivuhodné, že sa dnes tak zaujímam o Slovensko, Slovákov a všetko, čo s tým súvisí, keď v mladých rokoch som nechcel mať so svojím pôvodom nič spoločné. Totiž, keď som vyrastal v päťdesiatych rokoch v Clevelande, nechceli sme byť „etnickí“, lebo to bolo niečo menej. A tak ako väčšina mojich vrstvovníkov, otočil som sa k svojmu dedičstvu chrbotom a nedovolil som starej mame — ktorá prišla zo Slovenska — aby ma učila svojej rodnej reči. Pyšne som hovorieval: „Som americký chlapec.“

U nás doma sa po slovensky rozprávalo, dodržiaval sa národné zvyky a patril som aj do slovenskej farnosti, takže celý môj svet až do ukončenia základnej školy bol slovenský. Ale

podľa mňa to nebolo nič na americkej spôsob, veď vtedajším mojim idolem boli modrookí blondáci, členovia golfových klubov, popijajúci pri obede víno. Môj otec bol tesár, pil tvrdé a zapíjal ho pivom. Nádej sa som sa patríť k tej časti kultúry, ktorú v Amerike nazývame Bieli anglo-saskí protestanti (WASP). Biely som bol, ale to bolo všetko. Keď si pomyslím, aké počkady sa skrývali u nás doma, a ja som si ich nevedel dostatočne vzáť, je mi z toho trochu smutno. Napríklad, ani raz som sa nerozprával so starou mamou o Slovensku a dodnes presne neviem, z ktorej dediny pochádza naša rodina. Snažím sa to vynahradíť mojou budúcou knihou, ale o tom trochu neskôr.

Študoval som žurnalistiku naprav na Marquette University a potom v r. 1967 som absovoval Kolumbijskú univerzitu. Pracoval som vo dvoch vydavateľstvách novín — the Boulder (Colorado) Daily Camera a the Baltimore Sun. Zároveň som prispieval do rôznych časopisov ako The New York Times, Life, Look, The Atlantic, the New Republic a mnohých ďalších. Napísal som dosiaľ päť kníh, z ktorých jedna bola spracovaná ako televízny seriál pod názvom Šesť amerických rodín (odmenená do Pont-Columbia award 1978 — pozn. L.L.).

Pri písaní sa snažím zobraziť ľudí a ich úpornej životný zápas. Písal som aj o slávnych, ale najviac času som venoval mnohým prostým ľuďom, v každom prípade sú pre mňa najzaujímavejší.

Na svojej knihe práve pracujem, kvôli tomu som aj pricestovali na Slo-

vensko. V knihe sa snažím vytvoriť fiktívnu slovenskú rodinu a sledovať jej osudy počnúc rokom 1885 až po dnešné dni. Mohli by ste sa ma opýtať, prečo som sa do takého projektu pustil. Hnevá ma totiž, že Amerika o existenci Slovákov nevie skoro nič. Prečo stále len Íri, Taliani, Židia, WASP — prečo nie aj my? Z tohto dôvodu sa snažím ukázať, ako táto rodina žila na Slovensku a ako sa jej darilo v Amerike. Je pre mňa priam fascinujúca predstava, že môj starý otec kráčal za drevným pluhom tahaným kravičkami, že nevedel písať a čítať a že som tu zrazu ja — autor kníh, absolvent Kolumbijskej univerzity. Čo sa vlastne na tejto ceste stalo, čo získalo a čo stratiло. Často si kladiem otázku: prečo som taký, aký som? Je to záiste nielen zásluha americkej kultúry, zaslúžili sa o to aj moji predkovia, žijúci v chudobných dedinách na východe Slovenska. Som ich výtvorom práve takou mierou, ako sa na tom podielala Amerika. O týchto dvoch elementoch chcem hovoriť v mojej knihe. Mimochodom, bude dosť rozsiahla. Práve teraz dokončujem jej prvú časť (kníha bude mať štyri), ktorej dej je umiestnený na východné Slovensko a má 400 strán. Obávam sa, že jej čitatelia si zatrénujú ako vzpierači.

Hoci sme rozdelení tisícami kilometrov a obrovským oceánom, považujem Slovensko za môj domov a jeho ľudí za svoj národ. Chcel by som začať najprv príslivím, že sa sem chcem vrátiť. Chcem sa na Slovensko vraciať znova a znova, zostať tu na určitý čas, môžbyť tu aj učiť. Spôsobilo by

mi to naozaj veľkú radosť, azda sa mi moje želanie raz splní. Predstava, že učím svojich krajanov o literatúre a spisovateľskom umení ma napĺňa zvláštne pocitom. Moje dojmy... Keď som zazrel nápis, že som prišiel na východné Slovensko, zrazu som pocítil, že sa vracam domov. Poznával som tváre ľudí, ich spôsoby a povaha sa podobali mojim. Velkákrát boli ochotní venovať sa mi, hoci museli vybočiť zo svojich povinností. Radili mi kde sa zastaviť, čo si nenechať ujsť, ponúkali ma miestnymi jedlami. Keďže som starý mládenec, nedá mi nezmieniť sa aj o slovenských ženach. Naozaj krásne, bol som nimi uveličený. Zo žartu som hovoril, že si hľadám manželku. Ale beda, do Ameriky som sa vrátil stále slobodný.

JOZEF GREGOR TAJOVSKÝ

Ilustrácia: K. Iwanicka

Aj za tým účtovníckym stolíkom, nad suchými číslicami sediacemu, všecky mi do duše trocha sladu. Nepoznáme rodinu, priatela a vôbec ľudí, len majetok: zeme, domy, statok, a predsa vše nemôžu zaprieviť v sebe lepší cit ani tí najprisnejší, a ja mávam radosť, že „teraz“ sme zasa pomohli, vykonali ľudový skutok, ako že sme „ľudová“ banka.

Tak aj to.

Je zima. Chudobnému svetu pojedli už deti z komory všetko, čo lanského leta horko-ťažko nabiedil. Do banky počinajú dochodiť ľudia s desať, dvadsať, tridsať-korunovými, chlebovými zmenkami. Tak aj v pondelok prišli takí traja. O jednom vám porozprávam.

Už pred dvoma-troma dňami bol domieslo istý mladý, a predsa vybodený chudý chlap zmenku a žiadal na ňu tridsať korún. Zapísal som ju do knihy a podal direktori.

— Prosil by som, ak by bola možná vec... Troška peňazí... Na chlieb... začínal, iste cítiac obavu, či aj tu tak pochodiť ako v druhej banke, kde bola zmenka vyplnená, čo my už po písme poznáme.

Zaujatý, prísný direktor, akoby nepočul, čo ľovek vráví, berúc zmenku sputuje sa: — Kto sa vám podpísal?

— Švagor, — odpovedá ľovek.
— A druhý?

— Bratník.
— A vy čo máte? Zem, dom?

— Ja prosím... len v hospode bývame, ani zeme nemáme.

Direktor väznie a myslí si: — Akože chceš bráť pôžičky, keď nemáš na čo?

— a opytuje sa na švagra, čo ten má?

— Ani ten nič nemá, do roboty chodi, — odpovedá ľovek takisto dobrodušne.

Direktor sa vystiera na stolici a sputuje sa na tretieho.

— Ten má chýzku.
— Kde
— Konča mesta za močidlami.

„Á hej! — myslí si direktor: takú, čo je hodna sto zlatých a dluhu na nej dvesto... — Nemôžeme vám dať. Dajte si podpísať takého, čo má zem, dom, — a direktor pripisuje k zmenke, že „nie“, nepovolená.

— Už ste mi len mohli dať, ktože sa mi len podpíše...

— Nemôž, — odpovedá direktor a vracia zmenku, tiež poznávajúci po písme, že v „židovskej“ je vypísaná a tak ju iste už tam predložil, nedostal, prišiel k nám. To isté si myslí aj biedny ľovek, odchádzajúci nevolno z „ľudovej“.

Po dvoch-troch dňoch zasa prišiel. Poznal som ho po smutnom dojme,

aký nechal biednou, pomalou chôdzou, i tvárou i rečou.

— Nová pôžička? — tvárim sa, ako bich bol naň zabudol.

— Nová, ak by prosím...

Usadím ľoveka a nesiem zmenku na stôl, obzerajúc ju, koho si dal ešte podpísať. Na zmenke len tie isté podpisy. Podám cenzorom.

— Podteže sem vy, — volajú ho k stolíku; za ním je dnes viacero posudzovateľov zmeniek, lebo je deň nových pôžičiek.

— Tuto hľa, — ukazujú na staré miesto, — povedané vám bolo, že si máte dať takého podpísat, čo má zem lebo dom.

Všetci hľadíme na ľoveka, čo odpovie direktori.

— Sa mi nikto nechce, že nič nemám a že som chorý, môžem zomrieť. Ale už som lepšie. Bol som zle, ešte aj teraz hľa, aký som. Od jesene na oči chorý, skoro slepý, nemohol som z izby von. Ale niet čo jesť, chcem už do roboty... Nuž to že na chlieb žene aj deťom, kým zarobím... Ved po korunku po dve odplatí statočne... Len mi nedajte po zrobote ís... Lebo mi už tak prichodí... — povedal zúfalo a utrel si pásťou na ovisnutých žltých fúzoch slzu ako hrach.

Všetci sme zamilí a hanbivo pozreli jeden na druhého. Direktor porozumel. V tom tichu bolo počuť prečiarknutie perom. Pretrel svoje vlastné „nie“ na „ano“ a pripísal svoje meno. Za ním mláky všetci členovia správy. Čo je to? Tá slza? Vás aspoň slza... Uchytí som zmenku a spravil ju na výplatu; mal som desať otázok na chudáka na mysli; a predsa nič sa ho nevypýtajúc, cítil som s ním tieču radosť, že dnes budú mať žena a deti po kuse chleba. Prídú za detmi aj susedove, za nimi mat, sused, žena odkrojí, ponúkne aj tým a budú si všetci veselo ujedať, nevediac, že ten chlebik slaný je od tej veľkej slzy chorého, biedného muža a otcu, ktorý s veľkou neľenosnosťou a starosťou chystá si kapsu, háby, rozpráva každému natešený, že na ráno už ide zase do fabriky, konopnej, kde ho pred pol rokom malo zadusiť a kde skoro oslepol. Teraz že sa trocha zostrábil, zabudol už na to. Suseda sa sputuje, či len ta?

— A kdeže, keď tu druhý niet.

— Ale ak zas ochorieš, — trápi sa žena.

— Čo, teraz už budem zaocelovaný, keď som si chorobu prestal... — A náčim ješt aj odplácat...

A direktori si až do vyplatenia budú myslieť, že oni vykonali vtedy — ľudomilný skutok.

NA CHLIEB

V záujme nás všetkých

Uplynulo už 23 rokov, kedy sa v krajanských rodinách na Spiši, Orave a v českých strediskach objavil po prvý raz nás mesačník Život. Časopis — čo chcem zvlášť zdôrazniť, vznikol zo spoločenskej potreby, na všeobecnú požiadavku krajánov, ktorí chceli mať svoj tlačový orgán v materinských jazykoch — českom a slovenskom. Práve tento fakt určuje nielen jeho úlohu v krajanskom živote a pôsobnosti našej Spoločnosti, ale zároveň kladie pred krajánmi isté povinnosti, ktoré sa vzťahujú nielen na aktív miestnych skupín, dopisovateľov a spolupracovníkov života, ale aj všetkých jeho čitateľov.

Zdá sa mi, že prvoradou povinnosťou voči časopisu, ktorého sa všetci dožadovali od vzniku našej krajanskej organizácie, je neustála starostlivosť o jeho ďalší rozvoj, propagácia a rozširovanie jeho čitateľskej základne. Je

to morálna povinnosť každého, komu leží na srdci dobro našej Spoločnosti, komu je blízke krajanské hnutie, kto dokáže oceniť rozsah doteraz vykonanej redakcnej práce, jej potrebu a význam v krajanskom prostredí. Totiž pôsobnosť redakcie je neodmysliteľnou súčasťou celého krajanského diania, je s ním úzko zviazaná, ako to ostatné vari najvýstižnejšie vyjadruje naše tradičné heslo: Život s krajánmi — krajania so Životom. Práve v tom je prameň našich spoločných úspechov.

V miestnych skupinách pôsobí uvedomelý krajanský aktiv, ktorý dobre rozumie tieťo pravdy. Vedľa práve vďaka jeho obetavosti, akú prejavuje každý rok pri získavaní predplatiteľov, Život už skoro štvrti storočia dochádza do krajanských rodín, má stálu, rastúcu čitatelskú základňu. Vieme, že má s tým hodne práce, ale veríme, že tak ako doteraz nesklame ani tento rok.

„MARATÓNKA“

Ked' prezeráme programy doterajších olympijských hier zistíme, že bežky žien na stredných tratiach si dlho nemohli nájsť uznanie Medzinárodného olympijského výboru. 800 m zaviedli sice už na OH v r. 1928, ale pre výčerpanosť pretekárok ho opäť zrušili a obnovili až v r. 1960, zase 1500 m sa beží len od OH v Mnichove. Lenže v posledných rokoch ženy skúrajú svoje sily na stále dlhších tratiach, dokonca v maratóne. A tak nie div, že na vlaňajšom kongrese EAA v Berline prijali historické rozhodnutie, že na majstrovstvách Európy '82 v Aténach pobežia ženy — maratón. Bolo to na návrh Norska a asi z úcty k úzasným výkonom reprezentantky tejto krajiny na trati dlhej 42 195 metrov — GRETY WAITZOVEJ, ktorá postavila na hľavu všetky doterajšie teórie a názory lekárov a odborníkov ľahkej atletiky.

Táto sympatická blondinka, narodená v r. 1953 (172 cm, 54 kg) v Oslo, sa v posledných rokoch zamerala hlavne na výtrvalostné behy, keďže zistila, že proti čoraz rýchlejším miliarkam nemá veľké nádeje. O správnosti svojho rozhodnutia ju presvedčilo i víťazstvo vo finále I. ročníka Svetového pohára v Düsseldorfe na 3000-metrovej trati a najmä triumf na MS 1978 v krose pri Glasgove, kde svoje súperky priam rozdrvíla. Svoje výnimočné výtrvalostné kvality potvrdila ešte výraznejšie na ôsmych MS v krose v Paríži, kde na ľaťkej trati 4550 m dosiahla čas 15:05 min. a predbehla druhú v poradí bežkyňu až o tri štvrti min.

Waitzová však najviac šokovala atletických odborníkov vlni ako účastníčka masového maratónskeho behu ulicami New Yorku. V konkurencii

12 000 mužov dobehla ako 69. vo vynikajúcom čase — 2:27:33 hod. Po behu sa cítila znamenite. Prehlásila, že nie je unavená a už po krátkom odpočinku by mohla začať trénovať. To len potvrdzuje dnes už známe a lekárskou vedou overené poznatky, že žena rýchlejšie prekonáva únavu a lepšie znáša namáhavý tréning ako muž. Waitzová na tréningoch prebehne týždenne 220 km.

Dnešná učitelka angličtiny, zemepisu, dejepisu a telesnej výchovy upozornila na seba už pred viac ako 10 rokmi. V r. 1971 sa po prvý raz zapísala do tabuľiek svetových rekordov, keď v behu na 1500 m časom 4:17,0 min. utvorila juniorský svetový rekord. Potom príšla na rad seniorske rekordy na 3000 m. V r. 1975 zabežela túto trať na štadióne Bislet v Oslo v rekordnom čase 8:46,6 min. a o rok neskôr sa zlepšila na 8:45,4 min. Na európskom šampionáte v Prahe v r. 1978 bola ešte rýchlejšia o 11 sekúnd, ale tento čas jej stačil iba na bronzovú medailu. V kolekcii športových trofejí má Waitzová ešte jeden cenný pohár z Československa, ktorý získala po sérii šiestich víťazstiev v tradičnom Behu Rudého práva v rokoch 1973—1978.

Ked' sa jej pýtali, akú má najväčšiu túžbu — odpovedala: štartovať v maratónskom behu na olympijských hrách. Je však viac ako pravdepodobné, že maratónsky beh žien sa ešte dlho nedostane do olympijského programu. To však Waitzovu neodraduje. Nadalej intenzívne trénuje — pripravuje útok na nové, dnes ešte sotva tušené hranice.

J.S.

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje známú taliansku filmovú herečku, nositeľku Oscarov a mnohých medzinárodných ocenení. Hrala vo vyše 50 filmoch o ľudských ako: Aida, Chlieb, láska a..., Cierna orchidea, Vrchárka, Väzni z Altony, Boccaccio 70, Manželstvo po taliansky, Grófska z Hongkongu, Pád Ríše rímskej, Slnečnica a v ďalších. Napíšte nám jej meno a pošlite do redakcie.

* * *

V Živote č. 9/80 sme uviedli snímku známeho francúzskeho filmového herca Jean Gabina. Knihy vyzrebovali: Janina Jasiurová z Veľkej Lipnice, Józef Janeček z Nižných Lapšov a Štefánia Mošová z Novej Belej.

Dôležitú a rovnakú zodpovednú úlohu splňajú dopisovatelia Života, volení na výročných schôdzach miestnych skupín. Spájajú totiž spoločenské funkcie dopisovateľa a aktivistu Spoločnosti. Aj na nich spadá povinnosť popularizovať nás časopis a rozširovať jeho čitatelskú základňu, ale predovšetkým prispievať doň čo najpravidelnejšie. Je predsa samozrejme, že keď prijali túto funkciu na volebnej schôdzi, mali by sústavne obohaciať krajanskú tematiku na stránkach Života. Práve toho sa dožadujú krajánia, aby sa písalo o ich práci a živote, o krajanskom kultúrnom dianí a hospodárskych výsledkoch ich obcí, chváliť to čo je dobré a pranierovalo nedostatky — o čom ostatne hovoria na mnohých schôdzach a pracovných poradách všetkých zložiek našej Spoločnosti.

Samozrejme, je hodne dopisovateľov, ktorí si vzorne plnia túto krajanskú

povinnosť. Mnohí z nich získali ceny v súťaži o Zlaté pero. Bolo by však potrebné, aby aj ostatní rovnako aktívne prispievali do Života a splnili takto očakávania krajánov. Tu len dve pripomienky. Písat môžu nielen dopisovatelia, stránky Života sú otvorené pre všetkých. Druhá vec je ta, že miestne skupiny mali by pozornejšie a rozvážnejšie vyberať kandidátov na dopisovateľov, aby mali istotu, že sa potom dobre zhodiac svojej úlohy.

Mali by sme si uvedomiť, že celá krajanská činnosť aktív miestnych skupín a obvodov, je pôsobnosťou spoločenskou, vykonávanou nežišne na úkor volného času. Treba si túto pôsobnosť vážiť. Myslím, že najlepším prejavom úcty k tejto obetavej spoločenskej práci je aktívny postoj nás všetkých, teda spoločná účasť na plnení krajanských úloh v našej Spoločnosti. V tomto kontexte stojí hľadom za zamyslenie, ako organizačne zdokonalí napr. zbieranie predplatného na Život. Zdá sa mi, že by bolo vari najlepšie nečakať, až začne zbierať predplatné trebars predsedu, doručovateľ alebo ďalší z aktivistov MS, ale samému zájsť za nimi a zabezpečiť si Život na budúci rok. Bola by to skutočne veľká pomoc aktív a najlepší dôkaz spolupatričnosti k našej veľkej krajanskej rodine. Je to napokon v záujme nás všetkých!

JÁN ŠPERNOGA

Práve v tom istom čase, keď sa konal vlaňajší Festival intervízie v Sopote, objavil sa nový šláger Mary Ann, ktorý sa okamžite rozšíril v mnohých európskych krajinách. Táto skladba — vybraná spomedzi šesťdesiat iných — získala prvú cenu britskej Spoločnosti hudobných vydavateľov (MPA). Jej tvorcami bola hudobná skupina Black Lace, pôsobiaca odnešávna na britských ostrovoch.

Tento úspech dovolil Black Lace vystúpiť na koncerte v známej Royal Albert Hall po boku takých slávnych skupín ako Guys and Dolls, Herbie Flowers a Adrian Baker. Hodno poznamenať, že po tomto koncerte sa skupina začalo považovať priamo za nastupcov Smokie. Zároveň charakteristické pre obe skupiny zachriplenie umožnilo skladbe Mary Ann dostať sa až do finále festivalov euro- a inter-vízie.

V skupine Black Lace učinkujú štyria nadaní hudobníci: Alan Barton (sólová gitara), Steve Schilley (obvyčajná gitara), Colin Routh (basová gitara) a Terry Dobson (bicie nástroje).

Nový hit tejto skupiny bol nahraný na malu platňu EMI, a hoci mala vysoký náklad, bola rýchle vypredaná. To tak tiež prispelo, že Mary Ann obsadila v tohoročných zoznamoch populárnych šlágrov vysoké miesto v mnohých krajinách. Teraz skupina nahráva svoju prvú dlhorajúcu platňu, ktorá aj u nás bude iste súperiť s takými „zachriplými hviezdam“ ako trebars Suzi Quatro alebo Chris Norman. Samozrejme, keď ju vydajú.

J.K.

Hviezdy svetovej estrády

BLACK LACE

V posledných rokoch sa na svetových estrádach objavuje hodne nových, zaujímavých skupín. Niektorí stačí jednou vydarenou skladbou, aby sa jej autori budú interpreti stali známi. Takto bolo aj so skupinou Black Lace.

na najnežiaducejšom mieste — na bruchu. Móda mladých je nekonvenčná, je pre ňu typická tzv. nedbalá elegancia ktorá však často zvádzá k zanedbanému zovňajšku. Aj mladý muž musí byť predovšetkým čisto obliečený, zaplataný texasky musia byť vypraté. Musia mať v poriadku aj ruky a nechty, aby nepôsobili odpudzujúco.

K „dobré vyzerajúcemu mužovi“ i tomu menej dobre vyzerajúcemu však okrem čistoty a určitej elegancie patria aj dobré spôsoby. Skúsenosti žien sú často opačné: práve dobre vyzerajúci muž, vedomý si svojho pôsobivého vzhľadu, býva arogantný, sebavedomý až namyslený a tieto vlastnosti s obľubou predvádzajú aj v spoločnosti dievčat a žien. Preto niet divu, že pekní muži nie sú u niektorých žien „v kurze“. Nikto nie je dokonalý, ale o dokonalosti sa popri svojich slabostach treba aspoň usilovať.

TETA DORA

ON A ONA

M.R. Hovorí sa, že šaty robia človeka. Ale či iba šaty? Tešilo by ma, keby ste napísali, čo všetko patrí k pojmu dobre vyzerajúci muž...

Ludové príslovie hovorí, že mužovi stačí, ak je iba trochu kraťší od ľadu... Nuž naozaj, muži sa nemusia trápiť, že majú privelký nos, nevýrazné oči, krátke mihalnice, sú zväčša spokojní s tým, čo im nadeliла príroda. To však neznamená, že si na svoj výzor nepotrpať.

Čo teda patrí k dobre vyzerajúcemu mužovi? V prvom rade decentný, moderný strih a vhodná farba obleku, dobré ostrihané, čisté a udržiavane vlasy, štíhla, vyšportovaná postava, zdravá pleť. Športovať by mali najmä starší muži, ktorí už majú sklon priberať

Kuców, pravé poledne. Dlouhá náves, až kam zrak sahá, je prázdná. Sem tam, po dlouhé době, někdo rychle projede na kole, jako že nechtěl rušit ten polední klid. Ani v hospodářstvích se v této hodině nic neděje. U Pospišilů dřímají ve stínu košaté hrušně slepice. Ze stáje je slyšet občas zarzání koně a jen na voze, který ještě voní čerstvým senem, hašterí se vrabci o lepší semínko trávy. Ta polední letargie doprovází každodenní odpočinek unavené vesnice. Každý, kdo může, regeneruje své sily, protože zářijové dny jsou již kratší a práce je nad hlavu.

V kuchyni ticho není; točí se tu hospodyně, paní Evženie Pospišilová. Drží pod vodovodním kohoutkem sporý hrnec a voda teče plným proudem. Už na první pohled je vidět, že vodovod je provizorní, shodně s jeho rolí: bude sloužit jen do té doby než sem vkročí muhutná rýpadla, aby odkryla další ložiska hnědého uhlí, jak se to již stalo v jiných vesnicích. Paní Pospišilová si sice vodovod pochvaluje, ale na svou starou studnu nedá dopustit. Nedovolila, aby ji zasypali, a stejně tak i některí sousedé. Byl v tom kus sentimentu, ale jak se později ukázalo, i moudrosti a rozvahy.

Najednou — říká mi — nejde elektrika a už voda z kohoutku neteče. Mám však svou starou studnu, ačkoliv je v ní teď vody jen trocha, i letos, když byl tak mokrý rok. Důl všechnu vodu vypije jako drak...

BLÍŽÍ SE HODINA "H"

Byli, žili v této krajině lidé v klidu a míru a kromě normální výměny pokolení se v jejich životě nic neměnilo. Rytmy jejich práce určovala roční období a ta práce, jako všich zemědělců, byla možná, ale byla to spolehlivá životitelka. Paní Evženie je 68 let. S manželem Edmunda, který je také v letech, tkví dosud pevně na této půdě. Ještě zápasí o úrodu. O úrodu stále nižší, což je také spojeno s dolem. Takové to bude až do konce kucovských dnů, protože hodina "H", pro místní hodinu hrůzy, se s každým dnem neúprosně blíží. Nyní stále častěji hledí k východu: tam kypí práce ve dne v noci a hornici již vyhloubili v zemi takovou jámu, že by se do ní mohlo schovat páť takových Kucowů, snad i mnoho. Zdánlivě se zde život nezměnil, ale cítí se neklid. Už jen proto, že se tu děje něco zbrusu nového, v této krajině nevidaného, a snad nejvýstižněji to nazval starosta ze Zlobnice: Je to jako nájezd kosmitů!

"UHLOBARONI"

Obec Kleszczów se skládá ze 17 malých obcí. Tři už vzaly za své a nakonec jich pravděpodobně zbude jen šest: část Zlobnice, Kleszczów, Lęknisko, Uszecza-

nowice, Antoniówka a Wolica. Náčelník Obecního úřadu v Kleszczowě mgr. Kazimierz Gajewski se však neboji, že ztratí práci. Co se práce týče, nikdo se nemusí bát, je jí dost pro všechny; lze vybírat. Mají zde, na pomezí velkého dolu, jiné starosti, jiné problémy? Ti z Czyżowa, Ruszczyny a Piasku už to mají za sebou. Rozloučili se s svými rodinami a říkají, že důl z nich nadělá milionáře. Každý dostal tolik, že si mohl koupit ještě lepší usedlost než měl nebo byt v městském bloku a ještě mu nejmíň na malého fiata zůstalo. Našli se i takoví, kteří si postavili nové domy na pozemcích v okolí. Náčelník z Kleszczowě mě seznámil s jedním takovým milionářem, vedoucím místní zemědělské služby Josefem Jędrzejczykiem, který se na trvalo usadil v Kleszczowě. Patří do té skupiny okolních obyvatel, která již překročila „pruh stínu“; tak totiž nazývají kanál, který ovíjí areál dolu a nyní se plazí ke Kucowu.

Séf zemědělské služby se tedy v otázkách místního zemědělství nejlépe vyzná. Jenak je to odborník a pak také, což je stejně důležité, jeden z místních, kteří zde zůstali. Říká, že zdejší zemědělství prožívá těžké období. Sice deštivý rok pomohl k větší úrodě, než jak se odhadovalo, ale i tak je o mnoho procent nižší než bývala dříve. Mladí lidé ze zemědělství odešli do průmyslu a ti v pokročilém věku, kteří z nutnosti zůstali věrní hroudě, mají většinou dvě zaměstnání.

Jeden z okolních starostů, naslouchající rozhovoru, k tomu prohlásil:

— Jsou takoví, kteří mají hezkých pár hektarů a ještě chodí do zaměstnání. A tam jsou velice „důležitými“ vrátnými nebo „statečnými“ hlídci. Ale penízky z toho mají...

— Je to tak — doplňuje Jędrzejczyk — peníze se jen sypou, ale nemají ani čas ani sílu na to, aby dodrželi všechny agrotechnické termíny, zvláště v našich složitých podmírkách. To značně snižuje produktivitu...

Starosta obstarává při svém: Jeho stará se dívá na barevnou televizi a po vesniči honí vodu pokaždé v novém klobouku. Prase ji smrdí a jen se diví, že zase nedozvezl do konsumu kuřáta. Pane — obrací se ke mně a zvyšuje hlas — kdo to kdy slyšel, aby se na venkov vozila drůbež? Naši otcové se v hrobech obrazí... to je zrovna naruby...

ŽIVOT POCHÝLIL ZÁDA

Nadměrné a neočekávané ekonomické stimuly mohou různě působit na lidské charaktere. Ze zdejších schůzí známé rečení, že „člověk se musel tolík let dřít a teď přišel důl a člověka vysvobodil“. Avšak nehleďme jen na skrajní příklady, jako je ten s kloboukem nebo s palicítem ženskou, která nechála za nic v světě vyjít z domu, do něhož se již zakusovalo rýpadlo.

Důmyslné stroje se zakusují hluboko do země. Je v ní uhlí, na které čekáme a které přineslo již totík problémů

Viditelné následky vodní deprese, čili — stromy umírají stojící!

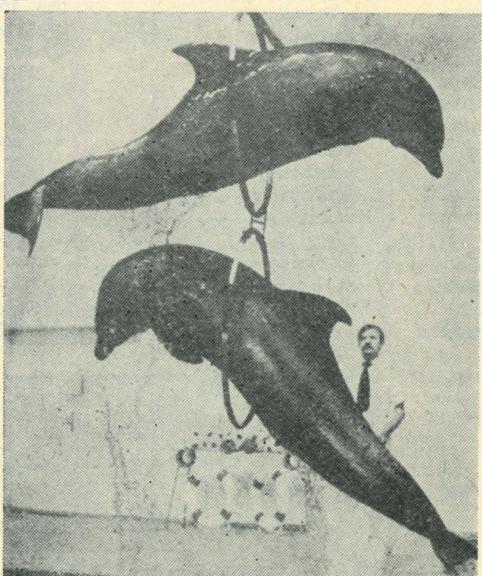
Skutečně drsná roudná sedlosteč zově mafem na zádnu dny děti. Jana na své nájí dost Paní Mastruktorka, s níž vpráví, že, jak vtrhávali vydělávání hospodářské pokolehnit úrovně vysílením, by si od Instruktora vzdou na naši teráda, ližníka z Semerádová jména jse

Jak je všebe závoda hospodaře iž byla p. situaci p. o již mn. o vyšlo 1. Text a

Pohled budouc

stáva sa aj takto...

DOSLEDNÁ PORADKYŇA. Neobvyklé prekvapenie medzi čitatelkami amerického časopisu pre ženy Ladie's Home Journal vyvolala správa, že 62-ročná Ann Landersová, ktorá v tomto časopise 30 rokov rediguje rubriku rodinnej poradne, sa naposledy rozšila s manželom. Nechal ju pre ovela mladšiu ošetrovateľku, s ktorou sa zoznámil počas návštavy v zdravotnom stredisku. Paní Landersová sama uverejnila túto správu vo svojej rubrike Rozhovory s čitatelkami, pričom zdôraznila, že pred odchodom manžela mu sama urobila nevyhnutný nákup, dohľadla, aby komora v jeho novom byte bola náležite zásobená a dala mu aj hodne manželských rád do budúcnosti. „Musela som to urobiť — napsala paní Landersová — lebo v tomto ohľade bol tento človek absolútne závislý na mne celých 36 rokov.“

ZALÚBENÉ DELFÍNY. V zoologickej záhrade Hagenbeck v Hamburgu majú nevšednú atrakciu. Dva delfíny vyskočia súčasne proti sebe nad hladinu a preletia-

cez dva kruhy zavesené nad sebou. Je to ozaj skvelý artistický výkon flipperov.

Ako vieme, delfíny sú najrozumnejšie tvory v živočišnej ríši. Okrem toho sú aj velmi šikovné.

Ošetrovateľ Frisca a Mary (tak sa totiž volajú obidva delfíny) má velmi svojský výklad pre nevšedný výkon svojich zverencov. Podľa Kurta Köhrmanna je vysvetlením takého súladu vzájomná láska.

Láska dokáže teda nielen hory prenášať, ale aj povznesť k akrobatickým výkonom. Mimochodom, za krásny výkon dostávajú „akrobatičky“ vždy aj náležitú odmenu. Pre delfíny je najlepšou odmenou čerstvá ryba. Teda zrejme aj maškrtnost podnecuje elán... Na snímke: Frisco a Mary.

SOPHIA LOREN STORY. Slávna Sophia ukončila 45 rokov. Herečky neoslavujú narodeniny. Robia to namiesto nich diváci a kritici. Avšak „velká Sophia“, ktorá už niekoľko rokov býva s manželom, filmovým producentom — Carlom Pontim v Paríži, nemá dôvod za-

tajovať rok svojho narodenia. Je to stále krásna, podľa mnohých osôb dokonca krajšia, ako keď bola mladá. Nadále je veľkou filmovou herečkou a nič nenamána konieč je velkej kariéry. Napäť

Napospely dostala ponuku, ktorá umeleckom zmysle tvorí skutočné apogeum pre každú veľkú hviezdu svetového filmu. Apogeum nedosiahnutelné pre 99 herčiek z 1000. Sophia Lorenová budí hrať... samu seba.

NAJKRAJŠIE NOHY. Skupina britských expertov o. i. lekárov, anatómov-maliarov, fotografov, filmových režisérov atď. sa už desať rokov zaobráva výskumom ženských nôh, ich krásy a tvary. Po dlhorocenných výskumoch uverejni správu, z ktorej vyplýva, že najkrajšie nohy na svete majú Angličanky, zas dolné končatiny Talianok si všobec nezsluhujú pozornosť. Švedky majú — podľa spomínaných odborníkov — príliš krátke nohy a Francúzky — rozhodne príliš dlhé. Škoda, že britskí experti sa vo svojich výskumoch nezaobrali nohami Poliek...

ROMA. Už niek t.zv. „romantičkými lánikmi. Najr. tvrdí pani La

EDOUHELNÉ PÁNVE

ých pář
náni. A
rátnymi
nízky z
zejczyk
iaji ani
všechny
našich
snižu-

o stará
vesnice
obouku.
ase ne-
ane —
— kdo
vozila
i obra-

IL

omické
lidské
známe
et dřít
obodil".
íklady,
ličatou
světě
usovalo

Skutečnost v okoli dolu v zemědělství drsná bez ohledu na to, jak širokým proudem plynou do vesnice peníze. Na edlostech zůstali starí lidé. Zde v Kleszczově manželé Rutkovští s devátým křížem na zádech ještě nyní sklizejí posní obilí. Ani se moc nemuseli ohýbat, tot jím dávno záda ohnul skoro k zemi.

Paní Evženie Pospíšilová vypočítává, s manželem posekli 75 hromádek (po máti snopech) žita a 150 hromádek ka... Dávno již překročili věk důchodu. jí děti... Vychovali tři syny: Bohuslava Jana a Jiřího. Ale ti jsou již každý svém v různých místech a jistě ji dost vlastních starostí.

Pani Maria Grzybeková, zemědělská instruktorka v kleszczowském obecním úřadu níž jsem se setkal v Kucově, mi praví, že jí až srdce krvácelo když viděla, jak ti starí lidé letos obilí doslova trhávali ze země. Ne všichni zdejší to vydělávají. Mnohým nestačí sil ani na hospodaření. A nutno říci, že je to pokolení, které nenechá na poli nít úrodu, kdyby mělo třeba padnout silením. Takové lidé nutno přemlouvat, v si odpocinuli, a ne je honit do prá-

instruktorka Maria Grzybeková zná i u vzných zemědělců, mezi nimiž u naši krajané. Uvádí Bohuslava Semeráda, Gražinu Matysovou, Zdislavu Šimánku z Kucova, Miroslava Nevečeřala Šemeráda (stolaře) ze Žlobnice... Jejich pěna jsem stačil zapsat. Bylo jich víc...

* * *

Jak je vidět, oráčům z pomezí dolu nechá závidět. Zaslouží spíše obdiv za kspodaření. Injeckce nových možností byla pro okolí velká investice, v dané uaci působí zcela normálně. Prožívaly již mnohé oblasti. Víme, že nakonec vyšlo k všeobecnému prospěchu.

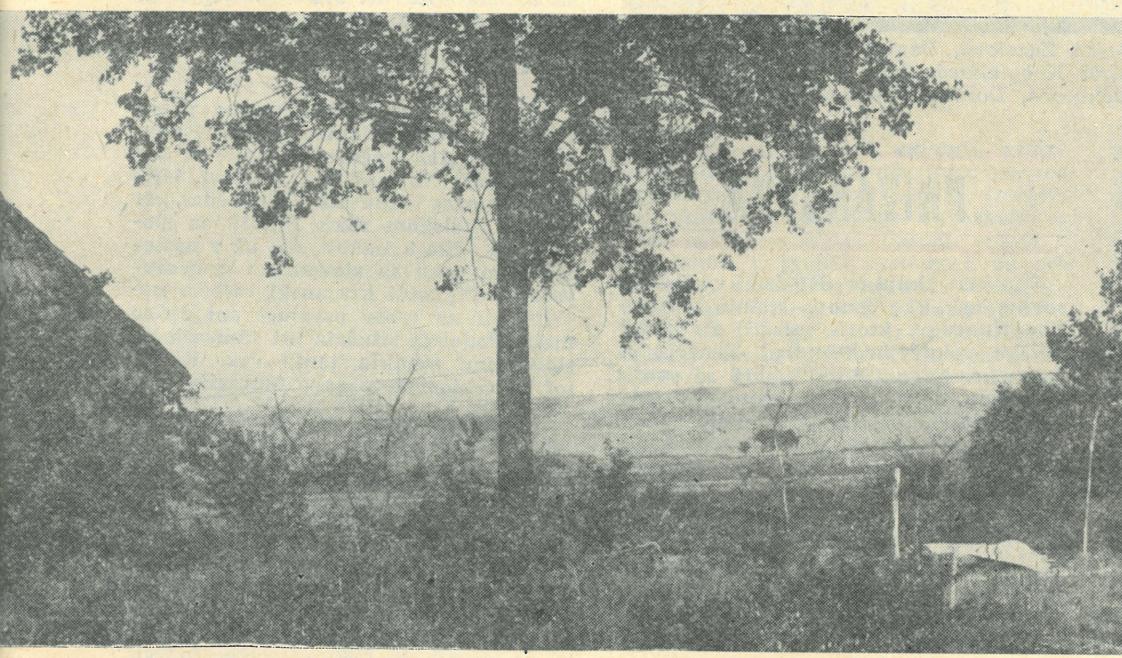
Text a snímky MARIAN KAŠKIEWICZ

Voda je zde nad zlatem. Aby se z hloubky dostala do každé zemědělské usedlosti je zapotřebí celého systému, založeného na nejmodernější technice

Paní Evženie Pospíšilová a zemědělská instruktorka z Kleszczowa u staré studny, která již tolík let hospodářům sloužila a i nyní poslouží, je-li třeba.

Pohled na „belchatowské Tatry“. Tak zde nazývají stále vyšší haldy zeminy, vyvázené z areálu budoucího povrchového dolu

Kanál okolo budoucího povrchového dolu. Nyní se již plazí ke Kucovu...

ROMANTICKÁ PANI ASHLEYOVÁ. Už několik roků má mnoho příznivců tzv. „romantická móda“ — látky s malíckými květinami a bodkami, šaty s volánkami. Šíří se také móda zariadenia interiérov podľa starých vzorov.

Najznamejšou predstavitelkou a niektorí tvrdia, že vynálezkyňou tejto módy je paní Laura Ashleyová. Svojú kariéru za-

čínala ako... sekretárka. Ale vo volnom čase rada šila a vyšívala — kopírovala staré vzory z čias královnej Viktorie. Pred 25 rokmi Laurin manžel instaloval v byte jednoduchý stroj na tlačenie vzorov a spolu s manželkou začali tlačit na látkach staré vzory, ktoré ona navrhovala. Látky sa nesmierne páčili. Pan Ashley dal výpoved' z práce a obaja sa prešťahovali na viediek, do Valesu. Kúpili starú farmu a tam vznikla ich prvá továreň na výrobu tlačených látok. Potom začali šit zásterky, obrusy a konečne — šaty.

Dnes 55-ročná paní Ashleyová zaměstnáva 2 000 pracovníkov, má filiálky svojej firmy — spolu 84 — v mnohých krajinách. Každý rok otvára 12 nových obchodov „LA“, ako v skrátke nazývajú jej firmu. V obchodoch možno kúpiť šaty, záclony, tapety, porcelán — všetko v romantickom štýle. Paní Ashleyová navrhuje 200 nových vzorov ročne, nápadы hľadá v múzeách alebo súkromných zbierkach. Ashleyovci naďalej bývajú na viediek vo svojom dome spred 300 rokov. Paní Laura v ničom nepripomína modernú podnikateľku. Má rada domácnost, vařenie a deti (má ich štyri). Tri už pracujú vo firme LA. Na snímke: Paní Ashleyová vo svojej kuchyni.

fotomodelka a po istom čase začala výborne zarábati a konečne sa vydala za bohatého priemyselníka. Zároveň sa zapísala do školy krásnych umení a keď sa po niekoľkých rokoch rozvedla — začala projektovať šperky. Dnes má už vlastnú továreň, v ktorej zamestnáva niekoľko desiatok osôb, ktoré pracujú na jej návrhoch. Vyrábajú originálne šperky hlavně z toho, čo vyplavuje more: z mušlí a korálov. Ale nositi jej šperky je

KARIÉRU V AMERICKOM STÝLE urobila Rakúšanka Helga Wagnerová, narodená v mestečku Igls v Tirolsku. Po maturite sa rozhodla odísť do sveta, lebo jej rodné mestečko bolo pre ňu príliš pokojné a jednotvárné. Odcestovala do Londýna,

kde sa jej staršia sestra vydala za Angličana. Našla si tam prácu ako fotomodelka a po istom čase začala výborne zarábati a konečne sa vydala za bohatého priemyselníka. Zároveň sa zapísala do školy krásnych umení a keď sa po niekoľkých rokoch rozvedla — začala projektovať šperky. Dnes má už vlastnú továreň, v ktorej zamestnáva niekoľko desiatok osôb, ktoré pracujú na jej návrhoch. Vyrábajú originálne šperky hlavně z toho, čo vyplavuje more: z mušlí a korálov. Ale nositi jej šperky je

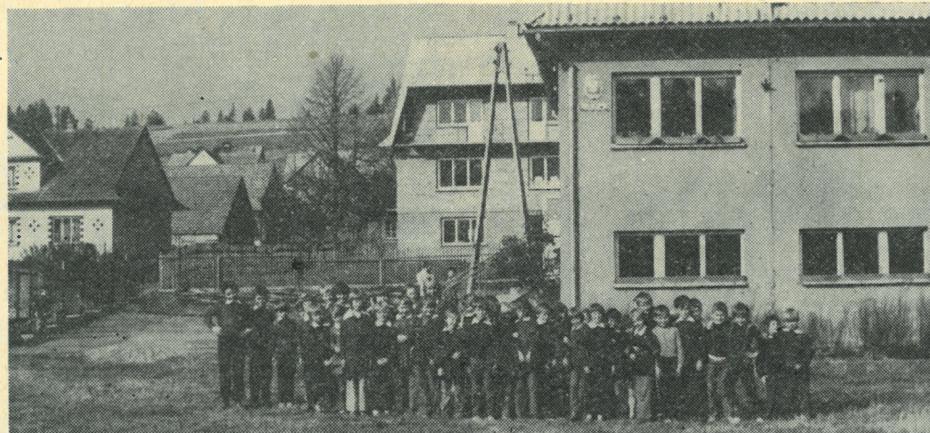
stává se i toto...

rovna elegantné, ako brilianty. Kňažná Gracia Patrícia, Jacqueline Kennedyová alebo Farah Fawcett-Majorsová a stovky ďalších krásnych žien nosia šperky Helgy Wagnerovej. Ale to ešte nie je všetko; bývalé skromné dievča z Tirolska pozývajú do najlegantnejších spoločností. Bola na obeďe v anglického prince Karola, priatelia sa s Kennedyovcami a s filmovými hviezdami. Na snímke: Helga Wagnerová sama vyberá mušle na pláži.

6. JÚNA — PAMÄTNÝ DEŇ. Dátum 6. júna odohráva zvláštnu úlohu v živote švédskej rodiny Petterssoncov z mestečka Gayle. 6. júna 1883 uzrela svetlo sveta seniorka rodiny — prababička Martha. 6. júna 1913 sa narodil jej syn Folke a v roku 1948 — jej vnúčka Lili more. Túto „kolekciu“ narodených 6. júna doplnila tento rok pravnúčka Rebeka.

UČÍME SA V MATONOGOCH

Periféria Jablonky, nazývanej hlavným mestom Oravy. Na okolitých úbočiach roztrúsené štýlové domy vybudované zväčša v posledných rokoch.

Mládež z Jablonky — Matonogov pred svojou školou.

Žiaci tretej triedy: Jola Zboreková, Baška Zázelová, Danka Dziubeková, Halina Modloková, Jadwiga Morzyniecová, Mária Kobylaková, Czesiek Basisty, Ryszard Kobylak. Žo štvrtnej triedy: Božena Zachorová, Dorota Orlowská, Krystyna Stašiaková a Tadeusz Biszczak.

JABLONKA-NOVÁ BELA

Práca miestnych skupín, ich kultúrno-osvetová aktíva v prostredí bola témou schôdzki obvodných výborov KSČaS na Orave a Spiši, ktoré sa konali 14. septembra t.r. v Jablonke a v Novej Belej. Porady viedli obvodník predsedovia, krajania Alojz Šperlák a František Kurnát a za vedenie ÚV sa ich zúčastnili krajania Adam Chalupec a Augustín Andrašák. Rozhodnutia schválené na týchto schôdzkach dostali sa do pracovných programov obvodov. Za najdôležitejšiu úlohu obvodov a všetkých miestnych skupín uznali zaktivizovanie organizačnej a kultúrnej pôsobnosti, zvýšenie účasti ich celého aktívna na ďalšom rozvoji vyučovania slovenčiny na spišských a oravských základných školách od začiatku roku 1981, v tom aj tam, kde sa tento jazyk prestalo vyučovať. Vychádzajúc oproti postulátom predloženým Spoločnosti a úsporné nakladanie s tohoročným rozpočtom KSČaS, bolo na oboch poradách rozhodnutie upustiť v r. 1980 o.i. z prehľadky folklórnych súborov a kapiel, ako aj tradičných vatri na Spiši a Orave. Nasnímke záber zo schôdzky v Novej Belej.

Cisté, upratane dvory svedčia o hospodárnosti a zámožnosti obyvateľov. Takto dojem vzbudzuje pohľad na túto osadu z mosta nad potokom, v ktorom, čo prekypuje, sú ešte ryby. V popredí je škola. Veľká, solídna stavba, hoci bola vybudovaná v značnej miere v rámci svojpomocných prác. Táto škola je náhodným pomníkom rozumu a logickým protirečením idey zberných škôl. Svedčí o tom vrava dešiatok detí, ktoré si snáď plne neuviedomujú, čo znamená učiť sa na mieste, vo svojom prostredí, bez obťažnej dochádzky do vyznačených metropol. Tu ná sa budú učiť ešte ich deti, lebo čas plynne predsa rýchlo, ako prestávka medzi vyučovacimi hodinami.

Túto mládež osloviem slovensky. Kladiem otázku a vopred viem, že odpoveď bude plná nadšenia. Odpovedajú mi slovensky a poľsky, že áno, že chceú mať snímku. Ale keď namierim objektív fotoaparátu na skupinku sediacu na schodoch, mládež väznie a iba fažko sa mi podarí vykresiť na ich tvárách nenútény úsmev. Úsmev mladost... Táto situácia väbi aj ostatnú mládež, robím teda ďalšie snímky. Na večné pamiatku — ako sa ho-

vorí — a aj preto, že všetci v redakcii Života máme radi mládež. Dozvedáme sa ešte, že v tejto škole učí Helena Andrašáková, Eva Dutkiewiczová, Mária Hepková a prednedávnom začal učiť Piotr Piątkowski. Škoda, že v tejto škole — ako vieme — nevyučujú slovenčinu, ale o tom rozhodujú sami rodičia. Je to však veľmi dobrá škola — najlepšia na svete — ako hovorili ježiaci.

MK

Z archívnych materiálov taktiež vyplýva, že prvú kultúrnu činnosť divadelných a folklórnych súborov v Pravarovke viedol mnoho rokov kr. Karol Pastva. Divadelný súbor viedol aj kr. Andrej Kucek, prvú klubovnu kr. Florián Jasura a hudobným inštruktorom bol kr. Jozef Omylak.

K najväčším svojim úspechom zaraďujú krajania z Pravarovky rozvoj vyučovania slovenčiny na tamojších školách od roku 1948 a najmä jeho pokračovanie v škole č. 4.

Aj teraz MS v Pravarovke vyvíja aktívnu kultúrnu činnosť a jej kapela sa, ako vieme, zúčastňuje rôznych podujatí, organizovaných nielen Spoločnosťou. Na svoje potreby miestna skupina obdržala pred VI. zjazdom Spoločnosti ok. 80 000 zl., t.j. vyše polovicu celej sumy priznanej oravskému obvodu KSČaS na inventársku výdavky súvisiace s pôsobnosťou súborov a klubovní. Kúpili za to časť hudobných nástrojov a zariadenie pre klubovní. Neuspokojuje to však všetky potreby miestnej skupiny, ktorá sa oprávnenne snaží zorganizovať folklórny súbor pri existujúcej kapeli. Vela je tak starších, ako aj mladších krajanov, čo by sa radi zapísali do súboru. Na mieste možno zaistiť aj inštruktážnu pomoc. Nevyhnutné sú však prostriedky na vybavenie súboru, kroje a iné potreby.

Práve o týchto otázkach rokoval výbor miestnej skupiny na stretnutí s predsedom obvodného výboru kr. A. Šperlákom a tajomníkom ÚV KSČaS, ktoré sa konalo v Pravarovke 19. septembra t.r. Hovorilo sa aj o repertoare súboru, o práci klubovne a o odstránení jej nedostatkov. Nevyžaduje si to príliš veľkú sumu, ale Ústredný výbor ju zatiaľ nemá. To, čo bolo prihlásené v rozpočte Spoločnosti na rok 1980, bolo škrtnuté. Aj neskôr snahy neprinesli očakávaný výsledok. Myslim, že tieto prostriedky by sa mali nájsť v rozpočte KSČaS na budúci rok. Ale pasívne očakávanie by predsa nebolo správne. Práve preto sa na spomínanom stretnutí rozhodlo, že miestna skupina už teraz začne organizovať a školiť folklórny súbor.

Myslim si však, že nemožno prejsť ľahostajne popri fakte, že sa slovenčinu prestalo vyučovať v škole č. 3 v Skočikoch. Na nás list riaditeľ tejto školy Ignacy Miklusák odpovedal, že ešte v školskom roku 1978/79 sa slovenčinu učilo 6 žiakov. Ale už v nasledujúcom roku sa slovenčinu nevyučovalo, keďže naši krajaní rodičia neprihliásili na tento predmet ani jedno dieťa. Podobná situácia pri zápisoch na slovenčinu vznikla tento rok. Riaditeľ I. Miklusák takto o tom píše:

„Podľa vzoru minulých rokov od januára t.r. boli zápisy každý deň. Okrem toho na stretnutí s rodičmi dňa 8. februára 1980 boli všetci podrobne informovaní o možnostiach vyučovania slovenského jazyka na tunajšej škole. Zároveň správa o zápisoch bola oznamená všetkým žiakom počas nástupu v škole a zopakovaná v Knihe nariadení. Riaditeľstvu školy veľmi záležalo na tom, aby sa pokračovalo vo vyučbe slovenčiny trebars preto, že v našej škole pracuje učiteľka Anna Ziembová, ktorá má potrebné kvalifikácie pre vyučovanie tohto jazyka. Preto sme vyvinuli mnoho úsilia, aby sa tento predmet nadálej vyučovalo.“

Priznávam, že niektorí krajania sa mi pokúšali vysvetliť terajšiu situáciu, ale žiadam z uvádzaných argumentov nebol presvedčivý a vlastne nič nevysvetľoval. Stalo sa to predsa v škole, ktoru prednedávnom vybudovali svojepomocne s veľkým usilím celej dediny. O jej výstavbu sa značne pričínila miestna skupina a práca práve samých krajanov. Preto som sa k tejto otázke vracial pri príležitosti rôznych porad v našej organizácii. Teraz sa opäť obraciame na našich krajanov v Pravarovke, najmä na rodičov v Skočikoch, aby plne využili príležitosť, akú ich deťom poskytuje škola pri vyučovaní materinského jazyka. Aby sa podobná situácia neopakovala pri nových zápisoch na školský rok 1981/82, ktoré sa začnú už zanedlho. Aké je to dôležité, netreba presvedčovať asi nikoho z našich krajanov. Myslim si tiež, že na tomto úseku mal by opäť zaktivizovať svojú pôsobnosť výbor miestnej skupiny a všetci jeho aktívni členovia.

ADAM CHALUPEC

CHVÍLE ZNAMENAJÚ MESIACE

Mal som príležitosť byť prednedávnom v Jablonke, kde som stretol niekoľkých krajanov, ktorí sa na mňa obrátili s niektorými otázkami, čo ma väzne znepokojovali. Asi nevedeli, že pre starobu som už odišiel z tamojšieho obvodného výboru. Tak napr. pýtali sa, či jablonskí krajania majú svoju klubovňu, a keď áno, kde a kedy je otvorená? Ďalej, kedy budú mať členskú schôdzku svojej miestnej skupiny? Odporoval som im, že by sa s tým obrátili na predsedu MS KSČaS, prípadne na predsedu obvodného výboru...

Ďalšia vec, ktorú chcem opísat, sa dotýka Malej Lipnice. 10. augusta prišla odtiaľ k nám krajanka Viktorie Smrečáková aj s manželom a sťažovali sa, že ešte v apríli podpisali zmluvu o prenajme miestnosti v ich dome na klubovňu, lenže všetko, čo s tým súvisí, je podnes len na papieri. Kroje pre súbor už dostali, lenže ležia uprostred klubovne, lebo nemajú skriňu, kam by ich uložili. Keď je schôdza s mládežou, tak ich treba odložiť niekde do kúta a súčasne zhaňať niečo na sedenie, lebo chybajú aj obyčajné stoly a stoličky. Je to škoda, lebo kroje sa takto ničia.

Kr. Smrečáková, keď organizovala súbor, slušovala mládež, že bude mať klubovňu pekne zariadenú, v ktorej bude aj televízor, spoločenské hry, harmonika, tlač a pod. Písala o tom na UV do Krakova, potom hlásila aj na obvodnom výbere v Jablonke, lenže bezvýsledne. Až 1. VIII. tr. jej hlavná účtovníčka kr. Mária Žiembová odpísala, že o chvíli bude všetko vyriešené.

né. Lenže chvíle znamenajú na UV mesiace. Takto ďalej nemôže byť!..

Zobral som krajanov Smrečákovcov a išli sme za podpredsedom OV kr. Kottom, kde sme všetko predebatovali a slúbil som im, že napišem o radu a pomoc v tejto veci do redakcie Života.

Tak sa mi zdá, a poukazujú na to i ďalší krajania, že naša organizácia na Orave veľmi ochabla, že o nej málo počúť a už dávno sa nekonali členské schôdzky v miestnych skupinách, nevedno čo je skubovňami a ako pracujú. Nebudem sa o tom rozpísavať, lebo je to vec OV. Chcem však zdôrazniť, že kr. Smrečáková sa podarilo zorganizovať pekný súbor. Bolo by škoda, keby sa rozpadol, lebo by ho potom v tejto obci už nikto nedal dokopy. Podobné problémy sú aj v ďalších obciach na Orave.

Podľa mňa nestačí, že sa na našej obvodnej schôdzi pekné hovorí, kde sa čo robí, aké sú problémy atď. Za krajanmi by mal vždy niekto z obvodu ist a pozrieť sa, či sa naozaj niečo robí — tak ako som to kedysi robil ja. Volakala mi hlavná účtovníčka vždy vytýkala, že je veľa služobných cest a niet na ne peňazí, ale práca sa predsa hýbala. Písal o tom aj Život. Dnes v ňom čítame o Spiši a Zelove, čo tam naši krajania robia, ale o Orave niečo pochvalne písat. Preto o nej málo vieme a málo vedia aj krajania.

Som toho názoru, že by bolo žiaduce, aby sa cez najbližšie nedele prišiel niekto z UV prejsť po oravských klubovniach, stretnúť sa s ich vedúcimi a s predsedmi miestnych skupín, porozprávať sa o ich problémoch, ako sa kde pracuje. Ak sa nepracuje, zistíť pričinu a zaistíť pomoc. Bolo by dobre preveriť klubovne, či sa v nich čítajú knihy, ktoré sme dostali z Matice slovenskej, a iné časopisy, ako sa krajania zapájajú do brigádnických verejnoprospešných prác, ako rolnícke krúžky pomáhajú svojimi strojmi rolníkom v polnohospodárskych práceach atď.

Podľa mňa na každej klubovnej mali by byť oznamenie, v akých dňoch je otvorená a uvedené presne otvára-

cie hodiny. Je veľmi dôležité, aby ľudia o tom vedeli, aby boli oboznámeni s tým čo potrebujeme, čo máme a chceme urobiť. Zároveň — čo chcem zdôrazniť — aby Život mal o nás čo písat.

JÁN KOVALÍK

List od kr. J. Kovalíka sme dostali začiatkom septembra. Uverejňujeme ho vcelku, keďže popisuje — až na niektoré výnimky — skutočný stav našej organizácie na Orave a vyjadruje starostlivosť o zmenu na lepšie. Potvrdzuje aj to, o čom sme už velakrát písali.

Žial, situácia ktorú už niekoľko rokov prežívá Spoločnosť na Orave, je väzna a nemožno ju prekonáť zo dňa na deň. Avšak vieme, že sa to musí urobiť v záujme samých krajanov na Orave a v záujme celej Spoločnosti a vytrvalo k tomu spejeme.

Velkú nádej spájame s pružnejšou ako doteraz pôsobnosťou nového obvodného výboru v Jablonke. Avšak predovšetkým s organizačne lepsou, aktívnejšou a kolektívnu prácou výborov miestnych skupín. Mala by tomu prospevať dôsledná realizácia tohorocného plánu práce KSČaS na Orave. Práve všetkým týmto problémom a vôbec zhodnoteniu celej krajskej pôsobnosti bola venovaná obvodná pracovná porada, ktorá sa konala dňa 14. septembra tr. v Jablonke. Bolo rozhodnuté, že program zameraný na prekonanie nepriaznivej situácie v našej organizácii na Orave musí byť spracovaný na zvláštnej porade obvodného výboru a popredných aktivistov všetkých miestnych skupín na Orave, za účasti ústredného výboru. S touto poradou spájame veľkú nádej, že bude znamenat prelom v práci obvodného výboru. Bude sa konať v novembri.

Kr. J. Kovalík vo svojom liste zároveň spomína, že už nie je členom obvodného výboru a obširnejšie popisuje starosti s klubovňou, aké majú krajania v Malej Lipnici.

Myslim, že keď ide o prvú otázkou, je škoda, že kr. Kovalík neboli zvolený

do obvodného výboru. Lenže nemôžeme rozhodovať za obvodnú volebnú schôdzku. Ale je aj škoda, že účastníci volebnej schôdzky nevyužili možnosť odmeniť kr. Kovalíka za dlhoročnú obetavú prácu obvodného predsedu a nezvolili ho za čestného predsedu obvodného výboru.

Zasa otázka klubovne v Malej Lipnici vyzerá nasledovne:

Dostal som od kr. Viktorie Smrečákovej tri listy. V prvom intervenovala vo veci vybavenia súboru MS hudobnými nástrojmi, o čom hovorila aj na VI. zjazde. Nemali sme a naďalej nemáme v tohočnom rozpočete Spoločnosti finančné prostriedky na nákup hudobných nástrojov pre miestne skupiny. Návrh kr. V. Smrečákovej sme realizovali tak, že sme im dodali hudobné nástroje z miestnej skupiny v Kucove, kde už niekoľko rokov neboli využité. V ostatných listoch V. Smrečákovej písala o prestahovaní klubovne na nové miesto, prístupnejšie pre krajanov, konkrétnie do jej domu. Súhlasili sme s tým. Táto — zdaľa by sa — jednoduchá vec sa však pretiahla nesmiešne dlho a vyžadovala až niekoľkonásobnú prítomnosť v Malej Lipnici tajomníka UV, ako aj predsedu obvodu. Na tomto pozadí vznikol totiž spor medzi tamojšími krajanmi. Konečne sa rozhodli — a asi aprávne — celú vec vyriešiť na členskej schôdzi miestnej skupiny. Táto schôdza sa konala 7. septembra tr. a rozhodla o prestahovaní klubovne. Otázka nájomného je samozrejmá: ak Spoločnosť využívala miestnosť prenajatú od kr. V. Smrečákovej, musí nájomné zaplatiť. Ale otvorenou otázkou je ďalšie doplnenie vybavenia klubovne a súborov. Žial, zatial na tento účel nemáme finančné prostriedky. Snazíme sa o ne a dúfame, že v najbližšom čase sa nám to podarí. Kým sa však tak stane, priali by sme si, aby kultúrna činnosť miestnej skupiny v Malej Lipnici, o čom som obširnejšie písal v predošom čísle, bola rovnako aktívna ako teraz.

A.CH.

1) čl. 20 a 39 zákona zo dňa 29. mája 1974 o zabezpečení vojnových a vojenských invalidov a ich rodin (Zb. zák. č. 21, pol. 117, s neskor. zmenu).

2) čl. 9 zákona zo dňa 23. októbra 1975 o ďalšom zvyšovaní dávok pre odbojárov a väzňov koncentračných táborov (Zb. zák. č. 34, pol. 186).

3) nariadenie rady ministrov zo dňa 7. marca 1975 o skoršom prechode do dôchodku (Zb. zák. z r. 1975, č. 9, pol. 53, ako aj z r. 1978, č. 19, pol. 85).

ODIŠLA OD NÁS

Dňa 3. septembra 1980 umrela 87-ročná krajanča Anna Kalatová z Novej Belej.

Krajanča Anna Kalatová sa narodila v roku 1893 v Novej Belej. V r. 1908 odišla do USA za prácou. V Spojených štátach bola členkou krajskej mládežníckej organizácie, často hrávala v ochoťnických divadelných predstaveniach. V roku 1912 sa vydala za Jána Lapšanského, s ktorým sa o rok neskôr vrátila domov, do veľmi tažkých podmienok. Vtedy sa jej narodil syn Ján, ale v roku 1915 jej umrel manžel. V roku 1919 sa vydala za krajanča Aloja Kalatu. Vychovala sedem detí, dvaja synovia majú vysokoškolské vzdelanie, jeden je rim.-kat. biskupom. Prežila nejednú tragédii. V bojoch o upevnenie ľudovej moci v Poľsku v roku 1946 bol zavraždený jej syn Ján Lapšanský. V roku 1948, keď bola založená naša krajská organizácia, jej manžel Alojz Kalata bol zvolený za prvého predsedu miestnej skupiny v Novej Belej.

Odišla od nás vzorná krajanča, manželka a matka. Česť jej pamiatke.

MS KSČaS
v Novej Belej

HRANICE DÔCHODKOVÉHO VEKU

V súvislosti s nadobudnutím platnosti od 1. júla tr. zákona o všeobecnom poistení a o starobných a invalidných dôchodkoch pre rolníkov, dosťali sme do redakcie veľa listov s otázkami, či pracovníci všetkých povolaní musia dosiahnuť rovnaký vek pre starobný dôchodok.

Jednou zo základných podmienok pre získanie starobného dôchodku je dosiahnutie veku, ktorý všeobecne nazývame dôchodkový vekom. Je to 60 rokov pre ženy a 65 rokov pre mužov. Ešte prednádnom bola to pre väčšinu pracovníkov jediná veková hranica, ktorá dovolovala prejsť do dôchodku. Avšak v posledných rokoch bolo schválených rad rozhodnutí, ktoré umožňujú skorší odchod do dôchodku. Niektoré rozhodnutia boli jednorazové, čiže umožňovali skorší odchod do dôchodku iba v určitom čase. Iné predpisy majú stály charakter a platia podnes. Toto všetko spôsobilo rad nedorozumení a pochybnost v týchto otázkach, v súvislosti s čím pripomíname, aké sú dnes hranice dôchodkového veku.

V roku 1954 predpisy o dôchodkovo zabezpečení rozdelili pracovníkov na dve kategórie zamestnanost. I. kategóriu — najväčšie potešenie — povedane — tvoria tí pracovníci, pre ktorých bola vzhľadom na charakter vykonávanej práce ustálená nižšia veková hranica, ako aj iné malé výhody. Do tejto skupiny boli zaradení okrem iného zamestnanci pod zemou, v podmienkach škodlivých pre zdravie, ako aj učitelia. Je to teda nejednotná a nevelmi početná skupina. Platí pre ňu dôchodkový vek 55 rokov pre ženy a 60 pre mužov. Ostatní pracovníci, ktorých je prevažujúca väčšina, sú pracovníkmi II. zamestnaneckej kategórie a ich dôchodkový vek, ako sme napisali, dosahuje 60 rokov pre ženy a 65 rokov pre mužov.

Tieto vekové hranice platia v systéme všeobecného dôchodkového zabez-

pečenia, popri ktorom existujú zvláštne systémy dôchodkového systému pre určité skupiny zamestnancov. Osobitný systém dôchodkového zabezpečenia majú o.i. železničari, baníci, vojaci z povolania. V týchto systémoch sú pri určovaní dôchodkového veku isté rozdiely, dôchodkový vek je tuná spravidla nižší. Okrem toho existujú znížené hranice dôchodkového veku pre novinárov (o 5 rokov), ako aj pre niektorých umelcových pracovníkov, ako tanecníci, akrobati, speváci-sólisti, členovia zborov a pod., pre ktorých je dôchodkový vek v rozmedzi od 40 do 55 rokov.

Okrem niektorých skupín zamestnanov, ktorí pre charakter vykonávanej práce majú právo na skorší odchod do dôchodku, existujú aj skupiny osôb oprávnených na skorší prechod do dôchodku z iných príčin. Patria k nim:

- vojnoví a vojenskí invalidi,
- odbojári a väzni koncentračných táborov,
- invalidi z iných príčin,
- ženy, ktoré majú dlhšiu pracovnú stáž.

Vojnoví a vojenskí invalidi, ktorí odpracovali stanovenú dobu, môžu na vlastný návrh prejsť do dôchodku o 10 rokov (v prípade, že patria do I. alebo II. invalidnej skupiny) alebo o 5 rokov (keď sú zaradení do III. invalidnej skupiny) skôr, ako je všeobecne dôchodkového veku.¹⁾ O toľko skôr môžu prejsť do dôchodku aj väzni koncentračných táborov. Zasa odbojári, ktorí nie sú vojnovými invalidmi, môžu odísť do dôchodku o 5 rokov skôr, t.j. ženy ako 55-ročné a muži ako 60-ročné.²⁾

Vo veku 55 a 50 rokov môžu prejsť do dôchodku aj pracovníci zaradení do I. a II. invalidnej skupiny bez ohľadu na príčinu invalidity. Keď príčinou invalidity bola pracovná nehoda, alebo choroba z povolania, právo na skorší prechod do dôchodku majú aj invalidi III. skupiny. Treba zdôrazniť, že invalidita je jedinou podmienkou získania práva na skorší odchod do dôchodku. Pracovníci, ktorí sú invalidmi, môžu po zrušení pracovného pomeru na vlastný návrh prejsť skôr do dôchodku, len keď odpracovali všeobecne požadovaný počet rokov pre získanie starobného dô-

chodku, teda ženy 20 rokov a muži 25 rokov. Možnosť skoršieho odchodu do dôchodku pracovníkov zaradených do I. alebo II. invalidnej skupiny a v niektorých prípadoch aj do III. invalidnej skupiny a to tak žien, ako aj mužov, je pomerne menej známa — čo vyplýva z listov posielaných do redakcie — ako možnosť skoršieho prechodu do dôchodku žien s dlhšou pracovnou stážou, hoci právo na dôchodok pre obe tieto skupiny boli zavedené tým istým zákonom.³⁾ Ženy, ktoré odpracovali prinajmenšom 30 rokov, môžu prejsť do dôchodku vo veku 55 rokov.

Prechod do dôchodku môže nastať priamo po zrušení pracovného pomeru na návrh pracovníčky, ako aj v lubovoľnom neskoršom čase. Napríklad 48-ročná žena, ktorá v tomto veku má už za sebou 30 rokov práce, môže zrušiť pracovný pomer a keď ukončí 55 rokov, získa právo na skorší starobný dôchodok. Vyplýva to zo všeobecnej zásady, že zamestnanci, ktorí odpracovali o 10 rokov viac, než sa všeobecne požaduje, teda ženy 30 rokov a muži 35 rokov, majú v momente dosiahnutia dôchodkového veku právo na starobný dôchodok, bez ohľadu na to, keď prestali pracovať. Teda od pracovníkov, ktorí odpracovali viac rokov ako požaduje zákon, sa nevyžaduje, že musia dosiahnuť dôchodkový vek najneskôr 5 rokov po zrušení pracovného pomeru, čo platí pri prechádzaní do dôchodku na všeobecnych zásadách. Predpisy o skoršom odchode do dôchodku žien, ktoré odpracovali viac rokov, ako aj invalidov — neprípustia možnosť ďalšej práce na akomkoľvek úvazku po obdržaní starobného dôchodku. Akékolvek zamestnanie, dokonca na necelom pracovnom úvazku, z ktorého príjmy nepresahujú 24 000 zl ročne, spôsobuje zrušenie práva na skorší starobný dôchodok.

Treba zdôrazniť, že predpisy o skoršom prechode do dôchodku platia iba pre pracovníkov, teda osoby, ktoré sú v pracovnom pomere podľa čl. 2 pracovného kódexu. Za to sa nedotýkajú osôb, ktorých práca, alebo pôsobnosť sa na základe iných predpisov považuje za rovnocennú s pracovným pomerom. Okrem iných sa netýkajú advokátov, členov advokátskych kancelárií a pod.

STRUČNÝ RAPORT O BEŁCHATOWSKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ

Zemědělská oblast, na niž bude působit rostoucí hornicko energetický komplex, jehož hlavními objekty jsou povrchové hnědouhelné doly Bełchatów a Szczerów a elektrárny Rogowice a Osiny, se skládá z 22 základních administrativních jednotek (měst nebo obcí). Z tohoto počtu až 16 obcí leží v Piotrkowském vojvodství. Území zapřásení a zasíření se odhaduje na zhruba 220 000 hektarů a deprese půdní vody zasáhla 190 hektarů. Lesy v této oblasti rostou na více než 150 000 hektarech. Značná část lesů patří soukromě hospodařícím zemědělcům. Většina zdejší orné půdy je zařazena do V. a VI. jakostní třídy (přes 50 proc. půdního fondu). Podobná je kvalita luk a pastvin. Na tomto území bydlí přes 200 000 obyvatel; v zemědělství je jich zaměstnáno 70 000. Z toho vyplývá, že na 100 hektarů zemědělské půdy zde

připadá 40 lidí. Soukromí zemědělci obdělávají 94 procenta zemědělské půdy.

Co je charakteristické pro zemědělství v této oblasti? Především velké rozdrobení. Na jednu hospodářskou usedlost připadá průměrně 5,92 hektaru (z toho 4,10 ha zemědělské půdy). Orná půda činí 77,3 proc., louky 12,6 proc., pastviny 8,2 proc. a sady 1,3 procenta. Luk poměrně hodně je na písčitých a bahnitých půdách a na rašelinistech. Pěstuje se zde hlavně žito a brambory, celkem na 75 procentech orné půdy. Výnosy těchto základních plodin činí průměrně: obilí 22 q/ha, brambor 170 q/ha. Lučního sena se sklizí 68 q z hektaru. Z hospodářských zvířat pěstují zde hlavně hovězí a vepřový dobytek a ovce.

Nízká produktivnost zemědělského hospodaření na zdejším území byla a

je výsledkem především nedostatečného hnojení, nedoinvestování zemědělství a slabé sítě zemědělských služeb. Týká se to i státního sektoru zemědělství, který zde zahrnuje pouze 6 proc. zemědělské půdy a je zastoupen 3 státními statky, 9 družstvy a 22 družstvy zemědělských kroužků.

Je nesporné, že hornicko energetický komplex má na zemědělství špatný vliv. Vedle nedostatku pracovní sily a dalších záporných jevů (píše o nich na str. 8–9), vystoupí úplné vysušení a znehodnocení půdy způsobené depresí hladiny vody. Atmosféra — a tedy i zemědělský prostor — bude zanečištěna prachem a sloučeninami sýry. Jíž ubývá a dále bude ubývat výrobní zemědělská půda a tento proces bude postupovat s nároky a potřebami průmyslu. Nutno uvést, že finálně průmysl zabere 10,6 tisíc hektarů pro svou potřebu a z toho 6,8 tisíc zemědělské půdy. Také ochranné strefy vyřídí zhruba 1 150 ha polí. Exploitace hnědého uhlí povrchovou metodou sníží hladinu půdní vody a tím zásadně sníží i úrodnost půdy. V oficiálních předpokladech se odhaduje pokles produktivnosti orné půdy asi o 24 proc. a luk a pastvin o skoro 60 procent. Letosní sklizeň obilí v okolí dolu ukázala, že tento pokles bude ještě větší.

Posudky o škodlivosti prachu a chemických sloučenin (hlavně sýry) z elek-

trárny při spalování uhlí zní pro zemědělství velmi pesimisticky. Každý, kdo byl jen v okolí elektrárny Kozienice, mohl se na vlastní oči přesvědčit, jak značně omezené jsou tam procesy fotosyntézy. Vystupuje také narušení chemické rovnováhy v půdě a složení atmosféry přímo ovlivňuje zánik tkání zemědělských plodin, nemluvě již o špatných následcích pro lidi, kteří žijí v takovém prostředí. Odhaduje se také, že ztráty, způsobené zemědělstvím těmito velkými investicemi, budou v roce 1990 činit 7 miliard zlotých.

Z oblasti ochrany zemědělského výrobního prostoru jsou prozatím realizovány pouze dvě předsevzetí: stavba vodovodů a využití rašelin pro potřeby zemědělství, lesního hospodářství a rekultivaci. Do užívání již bylo odevzdáno 6 skupinových vodovodů se sítí dlouhou celkem přes 250 km. Od zahájení exploatace rašelin bylo vytěženo celkem 490 000 krychlových metrů této zeminy. Pro nedostatek technického zařízení a dopravních prostředků plní Závod pro rekultivaci, využití rašelin a popílkou pouze třetinu nutných úkolů na tomto úseku. V běžném roce pokračují práce při zakládání 14 vodovodních objektů; chybí však kádry nutné k jejich použití.

MB

NOVEMBER–DECEMBER 80

November sa nám spája predovšetkým s pamiatkou zosnulých, dňom Všetkých svätých a s Dušičkami, počas ktorých sme tisicami zažatých sviečok a kyticami kvetov položených na hroboch uctili pamätku najbližších, ktorí odišli z našich rodín a zanechali po sebe smútok. Ako každý rok tak tiež na mohylách padlých, miestach poprav, symbolických hroboch a pri pamätníkoch zahoreli lampy a boli položené kvety, ktorími sme vzdali hold tým, čo zahynuli za našu slobodu a boli vyvráždení v strašných dňoch druhéj svetovej vojny.

Tento mesiac sa však spája aj s jesennou slotou a s bezlistými stromami. Dokáže byť tiež veľmi mrazivý, ako v rokoch 1956 a 1965 a tiež desať rokov neskôr, kedy v Krakove bolo niekolko dní s teplotou –15,8 stupňa C. O rok neskôr bolo jednako teplo a to vyšše normy. Obdobie mrazov a snehu sme zažili zasa v prvých novembrových dňoch minulého roka. Počas tamtých dní snehová prikrývka dosahovala miestami, hlavne na juhu, pol metra, vo Varšave a na Kasprovom vrchu teplomeru ukazovali minus 7 stupňov, zasa v Suvalkoch a Bielostoku minus 13 stupňov. O niekolko dní neskôr sa vrátila jesenná slota, a silné vichrie spôsobili veľa škody, najmä v je-

leňohorskej oblasti a v Beskydoch. Ostrá zima sa opäť vrátila v druhnej polovici novembra s teplotami minus 7 stupňov v Pilsku a na Babej hore. A takto bolo do konca mesiaca.

V novembri býva priemerne okolo 13 daždivých a hmlistých dní (prevažne v III. dekáde), okolo 8 dní s teplotou pod nulou a okolo 10 dní s teplotou povyšie 10 stupňov C. tretia dekáda je obyčajne teplejšia ako predchádzajúce, ale prevažujú v nej daždivé dni a noci. Novembrový sneh je obyčajne prechodný a rýchlo sa topí. Len vysoko v horách sa udržuje dlhšie. Ľudové porekadlo o ňom hovorí, že „ak si poleží niekolko dní, lepšie hnoji než hnoj“. Neobidu nás ani západné a severné vetry, v Tatrách vichrice a na Balte morské búrky.

Ked budeme sledovať zhodnosť ľudových porekadiel s novembrovým počasím, možnože sa dozvieme, aká zima nás čaká, napr.: „Ked je daždivý november, veterý býva december“; „Ked sneh napadá v polovici novembra, možno neskôr očakávať veľa snehu a dažďa“; „Aké je počasie novembrové, také je aj marcové“; „Na sv. Katarinu (25.XI.) deň aký, celý december je taký“; „V novembri búrka — veľa chleba“ „V polovici novembra dažď, v januári tuhý mráz“.

A čo hovoria ľudové porekadlá o počasi v decembri, ktorý je mesiacom s najkratšími dňami v roku. Tu je niekoľko najpopulárnejších, spojených s prvou polovicou toho mesiaca: „Ako sa december začína, taká má byť celá zima“; „Ked 1. decembra mrzne, nejedná studňa vyschne“; „Barbora (4.XII.) po vode, Vianoce na lade“ a naopak, (v prvom znení je vraj na 70% pravdivé), „Na sv. Mikuláša (6.XII.), už je celá zima naša“; „Na Martina (7.XII.) prejde rieku po lade, na Troch králov po kolena vo vode“; „Ked je na Luciu dobré počasie (13. XII) koniec decembra vždy sneh priniesie“; „Dní dvanásť narátaj od Lucie do dňa štedrého, hľať na slnko i na hviezdy a uhádneš mesiac každý“; „December mrázu nelutuje, za to jaunuár povoluje“.

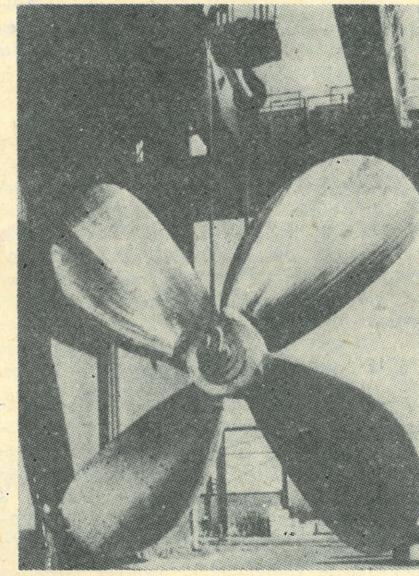
Pripomeňme, že začiatok minuloročného decembra bol mimoriadne teply, v prvej dekade teplomery ukazovali 15 a dokonca 18 stupňov tepla. Boli aj slnečné dni.

V Tatrách horské vetry (3.XII.) roztopili skoro polmetrovu snehovú prikrývku, ale spôsobili aj veľa škody v tatranských lesoch. Vyskytli sa aj búrky, čo bolo zriedkavou v tomto ročnom období, ktoré prešli nad júhozápadnou oblasťou krajiny. Priniesli prudký pokles teploty; v Tatrách, Sudetoch a na severe Polska napadal sneh. O niekolko dní neskôr sa opäť otepilo.

(zozb. MIŠO)

ZAUJÍMAVOSTI

ALE VRTUĽA. Holandská firma Lips vyrobila hnaciu lodnú vrtuľu pre dánSKU tankovú loď, ktorá je najväčšou a najtažšou vrtuľou vyrobenou doteraz na svete. Má priemer 10,5 m a váži 62 t.

Z KALENDÁRA NA –

DECEMBER – PROSINEC

Končí obdobie orby pred zimou. Snažme sa orať vtedy, keď neprší a pôda nie je príliš mokrá. Vyvážame aj maštálky hnoj a ukladáme ho do kopcov. Ak je na oziminách voda, musíme ju z polí odstrániť pomocou vykopávania brázd.

Hlavnú pozornosť venujeme chovu zvierat. Maštale musia zabezpečovať patričnú teplotu a chrániť zvieratá pred priesvinnou. Zvieratá musíme vyháňať, aby mali pohyb na čerstvom vzduchu.

Ovce možno vyháňať na vybastnuté oziminy. Rastliny nemôžu byť vtedy mokré, osrienené ani zabladené. Zároveň ovce nemôžu byť na oziminách dlhšie ako dve hodiny denne.

Ak na kŕmenie zvierat používame siláž, vyberame zo silážnej jamy iba takto krmiva, kolko spotrebujeme za jeden deň.

Upozorňujeme na krmovinové koncentráty, ktoré sú výbornými krmivami a ľahšie ich možno kúpiť ako krmovinové miešanky. Koncentráty sú krmoviny s vysokým obsahom živín — bielkovín, vitamínov a minerálnych solí. Preto sa koncentráty dávaj zvieratám v oveľa menšom množstve ako miešanky. Koncentráty nahradzujú krmovinové miešanky.

Pre ošípané je určený PROWIT, ktorý je zložený zo živočišných múčok, šrotu zo semien olejnátnych rastlín, minerálnych surovín a vitamínov. Vďaka tomu sa hodí na kŕmenie prasník, kancov, prasiat a kŕmnych ošípaných. Prowitom sa dopĺňuje iné krmivá ako napr. parené zemiaky. Po-

dávame ho zmiešaný s obilným šrotom (80% šrotu, 20% Prowitu), alebo ako prídrovok k zemiakom alebo iným krmovinám. Nesmieme zabúdať, že je to koncentrát, teda, že sa ho podáva v presne odmeraných dávkach. Zvýšenie dávky spôsobuje škodu, jednotlivé živiny sú nevyužité a dokonca môžu vzniknúť poruchy v organizme zvieratá.

Pre dojnice, felatá, jahňatá je určený bielkovinový koncentrát KBC. Mieša sa ho s obilným šrotom alebo otrubami v pomere 1:3 pre felatá a jahňatá, ako aj v pomere 1:1 pre vysokodojové kravy. Koncentrát KBC možno dávať priamo do žľabov, ale v presne odmeraných dávkach.

Ešte raz sa vrátime k produkciu obilia. Prečo jeden rolník dosahuje dokonca 40 a viac metrákov z hektára a sused má o polovicu menej, hoci majú také isté pôdno-klimatické podmienky? Je to otázka schopnosti a starostlivosti gazdu.

Zanedbané, kyslé, zarastené burinou, plytko a nevhodne obrábané pôdy, slabo alebo nesprávne hnojené nemôžu uskladniť väčšie množstvo vody ani iných živín. Preto rýchle vysýchajú a rastliny dávajú menšiu úrodu. Takéto pôdy sa za daždivého počasia stávajú často bahnite.

Aby sme udržali pôdu v dobrom stave, treba:

- raz za 3 až 5 rokov prehľbiť orbu
- ničiť burinu pomocou plynkej orby hned po žatve, brániť a robiť iné pestovacie úkony počas vegetácie a rastu rastlín

— vápniť každých 3 — 5 rokov podľa stupňa kyslosti pôdy

— hnojiť organickými hnojivami každých niekoľko rokov

— hojniť hnojiti minerálnymi hnojivami a dodržiavať patričné proporcie dusíka, fosforu a draslíka

— každých niekoľko rokov pestovať rastliny, ktoré ničia burinu a uľahčujú hrudkovitost pôdy

— vystríhať sa nepotrebného kyprenia pôdy, rozdrobovania a ničenia štruktúry pôdy zbytočnými pestovacími úkonomi.

Ak budeme takto pracovať na poli 3—5 rokov, pôda sa stane úrodnejšia, zlepší sa jej štruktúra.

Rastliny zle znášajú čerstvo vysiate väčšie dávky hnojív. Lepšie využívajú „starú“ hnojivovú silu pôdy z predošlých rokov. Teda nemožno naraziť veľa hnojív pod obilie na jalovej, zanedbanej, plynkej oranej a kyslej pôde s burinou.

Nesmie sa tiež zabúdať na náležitý výber odrod zo všetkých druhov obilia pre dané pôdne podmienky. Ich vhodný výber pre jednotlivé gazdovstvá by sa mal vždy dohodnúť s agronómom.

Treba zároveň nevyhnutne vykonať v patričnom čase všetky pestovacie mechanicko-chemické práce, používať prostriedky proti polahnutiu, ako aj bojovať s burinou a škodcami.

S.D.

Chryzantémy

VLADIMÍR REISEL

Ked' všetko povádne, ostanú ony s nami,
priateľky neľstivé a plné chladných krás,
do nás vniká ich jas jak prameň do oáz,
ked' všetko povádne, i slnce za horami.

Sú kvety hýrivé na tejto plodnej zemi,
sú vône úžasné, ale i prchavé,
prv ako zasvitnú, už miznú v diaľave.
Nechajte trblietať hviezdy a chryzantémy!

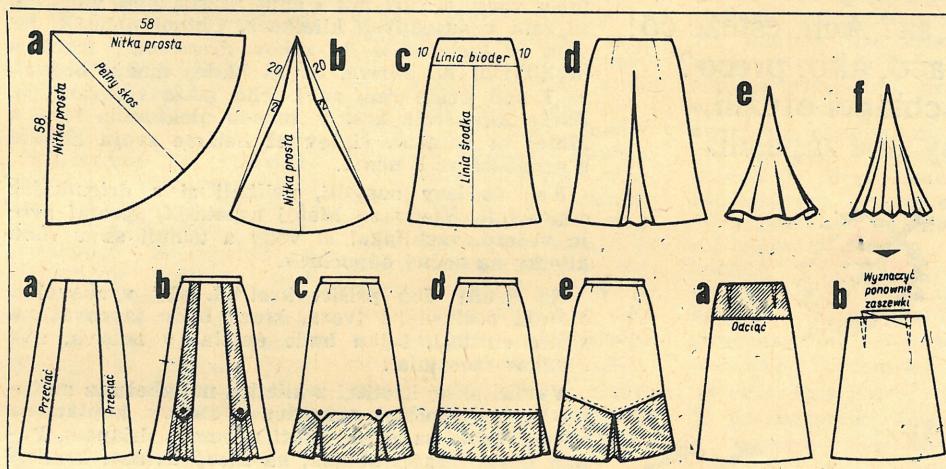
Nech znejú zvonky briez, ked' opŕchajú listy
na oči slzavé, na hroby, na kvety,
ktorým sa na hrdle mrazivý klenot blyší:
sú sestry našich ciest a našej planéty.

Sukňa ako nová

Mnohé z nás príliš biberajú na váhe a preto majú problém aj so šatníkom. Stáva sa, že máme sukňu, ktorá je ako nová a mohli by sme ju ešte dobre využiť, ale je príliš úzka alebo aj príliš krátka. Dnes vám chceme poradiť, ako možno takúto sukňu rozšíriť alebo predĺžiť a nemusíme hneď ísť ku krajčírke. Pri troche šikovnosti urobíme to doma. Pomôžu vám v tom naše obrázky, ktoré prinášame za časopisom Magazín Rodzinny. Sú tak výrazné, že sa nebudem zaoberať podrobňom popisu. Najčastejšie sukňu rozšírujeme vypustením švov alebo

zmenšením záhybov a protizáhybov. Treťou možnosťou je rozšírenie sukne inou látkou. To už nie je také jednoduché. Musíme mať látku, ktorá je farebne zladená s celkom, ale aj väčšie krajčírske vedomosti. Odporučame, aby ste si zvolili látku tej istej farby, iba v inom odťieni. Nezabúdajte tiež na to, aby pri zošívani boli nite na vložke a sukni v tom istom smere.

Na záver ešte jedna rada. Sukňa, ktorú rozšírujete, musí byť čistá a vedomostmi starostlivo páraná. Podľa možnosti nepoužívajte na páranie žiletka, lebo môžete látku veľmi ľahko poškodiť.

O TEMPLÁŘI Z LILIOVÉ Ulice

Řád templářských rytířů byl sice založen daleko na březích Mrtvého mora, ale templáři měli i několik sídel v Čechách. V samotné Praze jim patřil klášter zvaný V Jeruzalémě a v Celetné ulici dům, jemuž se později říkalo podle rytířského řádu Templ.

V klášteře templářů se prý jednou kterýsi z mladých rytířů těžce provinil; vypravěči nezaznamenali, jakého druhu bylo jeho provinění, a je pouze psáno ve starých záznamech pamětníků, že byl pro tu velikou vinu odšouzen k smrti a stát mečem. Avšak tím příběh nekončí; buď bylo rytířovo provinění příliš veliké, anebo ani v poslední chvíli nechtěl uznat svou vinu a zemřel svou neusmířen. Jedno je však jisté: templář se domes objevuje v páteční noci v Liliové ulici, v blízkosti

někdejšího kláštera. Sedí na velkém běloušovi, který netrpělivým krokem tančí po ulici, až jiskry srší na všechny strany. Kůň je neklidný, bez ustání trhá bohatě zdobenými otěžemi a z nozder mu šlehá ohň. Jezdec má přes ramena dlouhý bílý plášť templářů se znamením červeného kříže; sedí vzpřímeně a hrdě, avšak bez hlavy: tu svírá v ruce při sedle.

A vysvobodil ho jen odvážný muž, který vyběhne bez strachu proti nočnímu zjevení, uchopí koně za uzdu a jezdce probodne mečem.

Uchopit koně za uzdu není snadné, protože mu z nozder šlehají ohnivé plameny. A to druhé je ještě těžší.

Ale kdo ví?

Václav Cibula

KRAJANKY!

Predplatte si nás časopis a přispějte ke splnení požadavku dne, aby se Život četl v každé krajanské rodině!

ŘEČENO, PŘEČTENO

Zívutky doby:

Byl to kolektívny človek. Z každé své starosti udelať starost všech kolem.

I když ve svém projevu v každé druhé větě ujišťoval „já myslím“, ne-přesvedčil o tom.

Přes nepřekonatelný odpor dělal některé věci ukrutně rád.

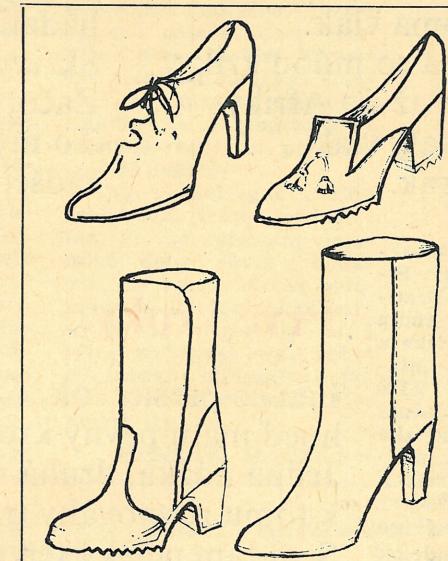
Každý chce jít na prostřeném stole, ale nádobi nechce umývat nikdo! (ar-chard)

Radíme ženám s plnoštíhlou postavou

Všetkým našim čitateľkám s plnoštíhlou postavou radíme — za časopisom Magazín Rodzinny — aby dodržiavalie niekoľko jednoduchých pokynov pri volbe oblečenia a doplnkov. Tri základné rady sú následujúce: oblečenie nesmie byť strihané vodorovne, čo sa týka tak šiat, ako aj kabátov; neodporúčame ani ostré farebné kontrasty; po tretie — oblečenie by malo byť zásadne jednofarebné, pričom môže byť iba v rôznych odtieňoch tej istej farby. Ďalej radíme, aby ste sa pri volbe látky na šaty vyhýbali takým vzorom ako kocky, kvety a geometrické vzory. Mali by ste si dať veľký pozor aj pri volbe pulórov a svetrov, ktoré by nemali byť vzorkované, ale pletené hladko.

Veľmi dôležitá je aj volba čiapky k zimnému kabátu. Tento rok sú módnne jednoduché, malé čiapky, ktoré sa hodia skoro pre každú ženu, treba len jej farbu zosúladiť s farbou kabátu. Neodporúčame v žiadnom prípade klobúky ani kožušinové čiapky s dlhými vlasmi, keďže slúšia len veľmi štíhlym ženám. Môdne sú aj kapucne lemované kožušinou.

Pri volbe topánok odporúčame pohodlné, športové poltopánky alebo čízmy na nepríliš vysokom podpätku, samozrejme najlepšie tej istej farby ako kabát.

Ludia sa delia na tých, ktorí môžu niečo povedať a na tých, čo stále hovoria.

Kým sa žiak rozhodne, čím bude v budúnosti, dovoľme mu, aby bol v škole sebou.

Lvu, ktorý spí, zvěř sama do tlamy nevlezte. (Indické píslosloví)

Láska je nemoc, ktorú treba trpeživo znášať. Čas ju vždy vylije. (R.H. Benson)

Doviš-li se, že někdo o tobě špatně mluví, nehaj se, ale odpovíz:

— Zajisté nevěděl o jiných mých chybách, jinak by nemluvil pouze o těch. (Epiktet)

Nebo o sebe nerozširuje, že je vysoké (čínske píslo).

Láska se začíná velkými city a končí se malými hádkami. (A. Maurais)

Penize dávají chléb, osud dává ženu. (W. Shakespeare)

Z DOMÁCEJ POKLADNICE ZDRAVIA

Začiatok onemocnení s malou teplotou, napríklad prechladnutie, chrípka a zápal hrdla — nás často nútí hľadať pomoc v domácej lekárničke. Pre takéto príležitosť by sme v nej mali mať GÁFROVÝ LIEH (na natieranie), tabletky CALCIPIRÍNU alebo POLO-PIRÍNU, VITAMÍNU C, ako aj tabletky na sanie CHLOROCHINALDI-NU. Jedna tabletka calcipirínu, ako aj trikrát po dve tabletky vitamínu C so súčasným solídnym natieraním nôh a chrbta gáfrovým liehom — môžu zastaviť prechladnutie. Chlorochinaldin sajeme 4 až 6-krát denne po jednej tabletke pri zápale hrdla, chrípké a prechladnutiach.

* * *

KEĎ SÚ V DOME MALE DETI, LEKÁRNICKA MUSÍ BYŤ PRED NIMI ZABEZPEČENÁ — VISIET VYSOKO A BYŤ ZAMKNUTÁ NA KEŪČIK. Je to veľmi dôležité, príliš veľa detí sa otravuje liekmi.

Z DOMÁCEHO HRNCA

Zanedlho čaká nás predvianočný zhon a obdobie vianočných návštiev. V dnešnej a budúcej rubrike Z domáceho hrnca pripomieneme niekoľko pokynov, ktoré by sa malo dodržiavať pri prijímaní návštiev, ostatne nielen pri príležitosti Vianoc.

Jedlá, ktoré budeme ponúkať hostom, mali by byť nielen chutné, ale aj vyzerať tak, aby povzbudzovali k jedlu.

Mäso a údeniny treba pokrájať na rovné, pekné plátky, poniadne uložiť na plynkej misce a ozdobíť napr. uhorkami a pod. Malé obložené chlebíčky podávame na táctni, na bielom alebo jednofarebnom obrúsku.

Polievky podávame na stôl v polievkovej misce, ktorú postavíme na táctnu alebo tanier, samozrejme s polievkovou lyžicou. Avšak neprehnájme s nalievaním polievky doplná, stačí iba po vrub taniera.

Mäso k druhému chodu, pokrájané na plátky, mierne polejeme štvavou a ostatnú štvavu postavíme na stole v omáčkovej nádobe alebo malej miske bud' hrnčeku. Máso ozdobíme zeleninou. Ostatnú zeleninu podávame v misach, podobne ako ryžu a syapkú kašu.

Divinu — ak ju máme — napr. zajačie stehno, krájame šikmo na plátky, ale mäso nechávame s kostou. Tak isto krájame šunku.

— Polievku vždy podávame vo vravnej strane hosta.

— Máso a iné jedlá z lavej strany.

— Na naberanie jedál kladieme na misce lyžicu a vidličku.

— Alkohol a vodu nalievame z pravej strany a do pohárikov sa nesmie nalievať doplná.

— Nezabúdajme ani na papierove servítky na stole.

HUMOR

Dva skotští obchodníci hovorí pri vín:

— Glene — táže se jeden — kdybys měl šest psacích strojů, dal bys mi jeden?

— Samozřejmě!

— A kdybys měl šest rozhlasových přijímačů, dal bys mi jeden?

— Přirozeně!

— A kdybys měl šest košíl, dal bys mi jeden?

— Ne.

— Proč?

— Protože šest košíl mám.

Na cintoríne v Limoges (Francúzsko) je náhrobny kameň s nápisom: Tu leží Juliette Legrandová, manželka účtovníka. O päť rokov neskôr bol vدوvec povýšený. Na náhrobku sa objavil nový nápis: Tu leží Juliette Legrandová, manželka hlavného účtovníka.

mladým mladším najmladším

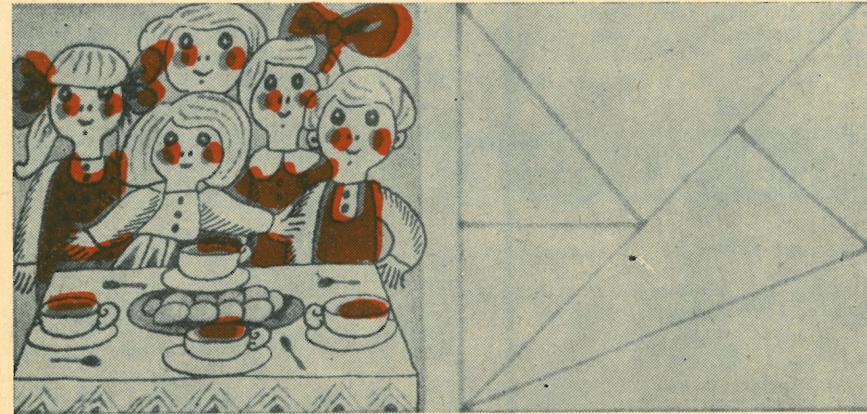
Ahoj, jeseň

Odíd, jeseň, odíd, jeseň,
odnes všetky listy,
kým sa zide jar a leto
dobre sa nám vyspi.

Sánkováčka, guľovačka,
lyžovačka čaká,
snehuliak i Snehulenka
všetky deti láka.

ANITA TEŠOVIČOVÁ, rodená Holzmanová, sa narodila 29. decembra 1940 v Žiline. Absolvovala Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, odbor slovenčina-dejepis. Už počas štúdia publikovala v Smere, Slovenske, Roháči, Zorničke a v rozhlasove. Do relácie Rozet, ktorá patrila mladým, začala prispievať ako žiačka 7. triedy ZDS v Banskej Bystrici, kde chodila aj do strednej školy. Rozhlasu ostala podnes verná. Pracuje ako redaktorka Hlavnej redakcie propagandy a politickej publicistiky. Podielala sa na tvorbe relácií ako Somzafór, Rozprávky pred spaním Zvukový album spisovateľov pre deti a mládež, Farbuškine rozprávky a hlavne pripravuje každý pondelok Rádiomaják, spolu s manželom Františkom, režisérom a redaktorom Čsl. rozhlasu.

Je tu viac šálok či detí?

Koľko trojuholníkov je v tomto štvorci?

Nakreslil som kostol v Kacvíne, ktorý je architektonickou pamiatkou.
Mám 7 rokov a už 5 rokov sa učím maľovať. Volám sa Antek.

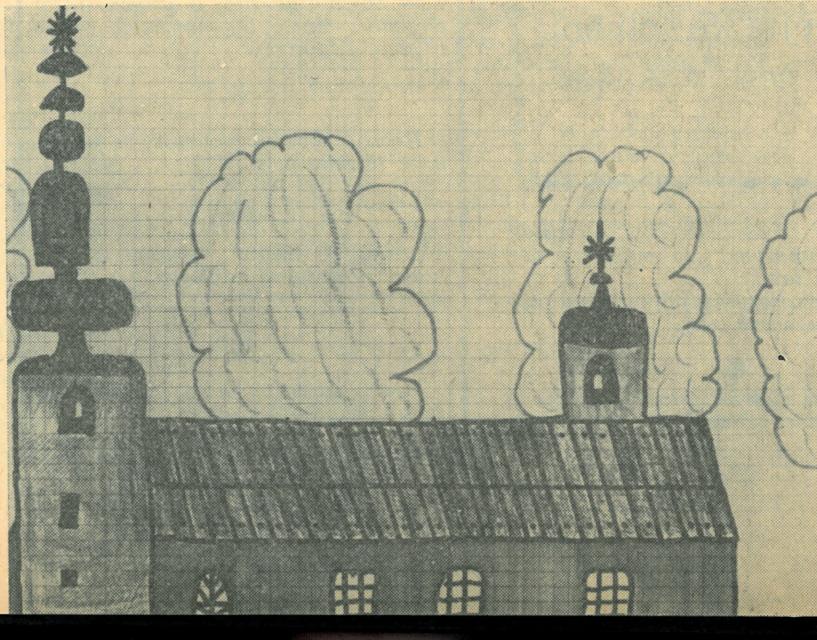
ANTONI MARSZAŁEK KACVÍN 208

Chcete si písat?

JUDITA HER-CZEGOVÁ (19) — zbera platne, fotografie hercov a spevákov. Adresa: ul. Mieru 294, 980 22 Velký Blh, okr. Rimavská Sobota, ČSSR.

LUBOMÍR KAMENSKÝ (22) — zaujíma sa o fotografovanie a Hudobné hudby. Adresa: 038 41 Košťany nad Torysou 143, okr. Martin, ČSSR.

TEXT A HUDBA BELO FELIX • NOTOGRAF JOZEF KLOCHÁN

Polka beat

1. Ahoj, jeseň, ahoj, jeseň, už sa zima blíží prináša nám sánky, brusle,
plnú náruč lyží, prináša nám sánky, brusle, plnú náruč lyží.
Sánkováčka, guľovačka, lyžovačka čaká, snehuliak i Snehulenka
všetky deti lá - ka, snehuliak i Snehulenka všetky deti lá - ka.

POZNÁVAJME SLOVENSKÝCH TVORCOV

Rušňovodič

Už je to raz tak,
ja mám doma vlak.
A keď robia so mnou kriky,
idem s ním až do Afriky.
Ten môj malý vlak
fučí ako drak.

Chlapské riešenie

Enyky-benyky, kliky-bé,
hádali sa tetky dve.
Škriepiť sa? Ach, ešteže čo!
Začo, načo, ako, prečo?
To my, chlapci otužili,
radšej by sme zápasili.

Prvé kroky

Len čo prešiel rok,
hned mám pevný krok.
Jedna nôžka, druhá nôžka,
k tomu rovnováhy troška.
Sem-tam nejaký ten pád
chlapsky treba vydržať.

Chi-chi

— Keď vidíš lastovičku so slamkou v zobáčiku, čo myslíš, kam letí?
— Na malinovku, prosím.
*
— Otecko, prosím ta, naozaj je v každom lese zdravo?
— Samozrejme!
— Aj keď tam rastú jedovaté huby? — čuduje sa Ferko.
*
— Prečo majú ovce zvonce?
— Aby nezaspali, keď sa pasú!

L'udo Ondrejov

ROZPRÁVKY Z HÔR

Medved'

spod Pavelcova

Doviezli Mateja do mesta. Postáva tam mnoho ľudí, hmýria sa po uliciach a naň sa obzerajú. Chodia tam i psi, všakovi, veľkí ako on, i malí ako mačiatka, hladkí ako Taro i chlpatí ako starý kožuch, na ktorom u Strmeňov pri peci bol spával, ale Tara nikde nevidieť.

Prebehnú mestom, zastanú pri veľkom stane. To je cirkus, na jeho prostredku je ohromné kolo, arénou nazvané, mäkkou rezinou vysypané. Okolo kola mnoho, mnoho stoličiek a lavíc až po samé plachty stanu. Po večierkoch schádzajú sa sem ľudia, posadajú okolo arény a čakajú na predstavenie. Na arénu vystupujú ľudia, ktorí ukazujú svetu svoju obratnosť a silu.

Pri cirkuse je zverinec, v ňom je mnoho zverov zo všetkých krajov sveta. Týchto zas krotitelia vyzádzajú na arénu a predstavujú obecenstvu, ako ich ľudská ruka skrotila a pokorila.

Schytia chlapi Mateja i s klietkou, zavlečú ho do zverinca a uložia ho poviedla klietok veľmi divných a strašných tvorov. Matej je iste rád, že je v klietke, lebo srst sa mu ježí od strachu, keď zveri v susedných klietkach zarevú. Nikdy on takých zverov nevidel. Majú ohromné hlavy, svietiacé oči, strašné zubiská, mocné a ostré driapy ako nože a husté hrivu na sijach. Nebodaj, keby sa tak k nemu dostali, iste by z neho nič nezostalo... A veru zle by bolo s Matejom, lebo jeho susedmi boli lev, ktoré by si možno vedeli poradiť i so starým medvedom.

Doniesli chlapi Matejovi večeru: kúsok mäsa a misu vody, a vari mu i chut prešla, keď videl, čo sa robí v susedných klietkach. Chlapi pohodili levom po kuse mäsa do zubov, drancovali, trhali a prehlávali ho zúrivo, až sa Matej mohol obávať, že i naň pride rad, že i jeho takto rozdrancujú. Zavše zaprášila košť v zuboch niektorého leva a Matej sa naňačal, či lev už neláme svoju klietku a nepoberá sa k nemu.

Ked sa lev nasýtili, polihali si a driemkajúc odpocívali. Vtedy sa Matej uspokojil, spratal svoju večeru, zachlipkal si vodu a učupil sa v rohu klietky na nočný odpočinok.

Na druhý deň prišiel krotitel, aby vychoval z Mateja poslušného tvora, ktorý bude tančovať na aréne cirkusu, fajku bude omálať v zuboch, aby divákov rozosmial.

Vyvliekol ho krotitel z klietky, natiahol mu na laby hrubé remenné rukavice a mocný kantár na hlavu. Takto sa zaistil proti zubom a driapom. Potom dostal Matej obojok, na ktorý uviazal krotitel dlhý povraz, visiaci z povaly a pretiahnutý cez škripec. Hned prišiel jeden z chlapov, ktorí ho boli od Strmeňa odviezli, a ťahal Mateja na povraze, kym sa postavil na zadné nohy. Vzal krotitel remenný bič, švíhal Mateja po zadných labkách a tak ho učil tančovať. Matej pri každom šibnutí od bolesti podskočil.

Výcvik nemal konca-kraja. Takto zaobchádzal s ním každé ráno a on, ukonaný a ubity, poddával sa a poslúchal.

Netrvalo dlho a Matej, len čo zazrel krotitela, už vopred začal tančovať, aby sa mu nedostalo bičom a aby ho neškrtili na škripci. Neskoršie mu i fajku vnútli do zubov, ba o krátke čas už tancoval s ňou i na aréne. Okolo divo tleskalo a veselo sa smialo mnoho ľudí.

Kým Matej takto tancoval, Bystrická voda večne spievala, že nič tu netrvá večne. Každá hra i tanec sa raz skončí, a tak i Matejovo mučenie sa raz skončiť musí.

Začala sa vojna. A všetci chlapi, mocní i slabí, museli počúvnuť jej rozkazy a odísť v daleké svety.

Odišli rubači a odišiel i krotitel. Odišli chlapi, čo boli Mateja na voze dovezli. A ľudia z cirkusu, keď i na nich prišiel rad, rozpredali všetko, čo bolo v cirkuse. Veľké zverince, ktorí bol v neďalekom velkom meste; Mateja kúpila chudobná Cigánka za dvesto zlatých. Odkladala groš ku grošu, niečo si pripožičala a teraz sa rozhodla, že si kúpi Mateja, bude s ním vandrovať svetom, na jeho tanči zarábala a tak sa živila.

Chytila ho na retiazku a odvádzala za mesto. Tam na pokraji dediny stálo niekoľko drevených búd. K nim viedla Cigánka Mateja. Kŕdeľ detí im vybehol naproti, vybehlí i starí a s krikom vítili Mateja. Jeden mal v ruke palicu, decká malí biče a chudák Matej z obavy, že ho budú zase po labkách zatínať, začal z príchodu hned dovysoká vyskakovat. POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLE

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Jakie odsetki płaci się od kredytu udzielonego nauczycielowi wiejskiemu na budownictwo nowe i nabycie działki budowlanej?

Zgodnie z zarządzeniem Ministra Finansów z dnia 21 stycznia 1980 r. (Monitor Polski Nr. 3 poz. 12) za tego rodzaju kredyt odsetki wynoszą: przy kredycie podstawowym do 150 tys. złotych — 5,5 proc. a dla kredytu uzupełniającego ponad 150 tys. złotych — 6,6 proc. Oprocentowanie kredytu podstawowego tj. nie przekraczającego 150 tys. złotych ulega obniżeniu do 3,6 proc., jeżeli spłata kre-

dytu nastąpi w okresie 25 lat, lub do 3,0 proc., jeżeli spłata kredytu nastąpi w okresie 20 lat. W odniesieniu do nauczycieli, którzy taki kredyt uzyskali na okres spłaty 45 lat, obniżenie oprocentowania następuje odpowiednio w okresie 40 i 45 lat.

★

Jakie próby obowiązują wyroby ze złota i srebra przeznaczone do obrotu handlowego w naszym kraju?

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 marca 1980 roku (Dziennik Ustaw Nr. 10 poz. 29) ustala się następujące próby:

— dla wyrobów ze złota — 0,960, 0,750, 0,583, 0,500, 0,375, 0,333. Inne próby obowiązują dla materiałów dekoracyjnych ze złota listkowego i dla materiałów dentystycznych.

— dla wyrobów ze srebra — 0,925, 0,875, 0,830, 0,800. Dodajmy, że dopuszcza się do obrotu handlowego w kraju wyroby z metali szlachetnych zbadane i ocechowane przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia (1.1.1981) obowiązującymi dotychczas cechami probierczymi. Wyroby te nie wymagają ponownego badania i cechowania. Inną sprawą związane z tym tematem reguluje Prawo Probiercze z dnia 29 czerwca 1962 roku) Dz.U.Nr. 39 poz. 173)

★

Co oznaczają powszechnie przeglądowe badania profilaktyczne niektórych grup ludności?

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 kwietnia 1980 roku

(Dziennik Ustaw Nr. 12 poz. 40) począwszy od 1981 roku wprowadza się badania przeglądowe osób, które w danym roku kalendarzowym kończą 40 lat. W latach następnych badania obejmą osoby w wieku 45 lat (od 1983 r.) i 50 lat (od 1985 roku). Celem tych badań przeglądowych jest uzyskanie oceny stanu zdrowia poszczególnych osób i ustalenie dla nich programu czynnej opieki profilaktycznej, leczniczej i rehabilitacyjnej oraz określenie potrzeb i kierunków opieki zdrowotnej. Osoby, o których mowa, otrzymają pisemne zaświadczenie o terminie takich badań lekarskich. Będą one przeprowadzane w godzinach najbardziej dogodnych dla miejscowości ludności. We własnym, zrozumiałym interesie należy skorzystać z tych badań.

M.B.

ZMIĘKCZENIE KOŚCI (lamikost)

Schorzenie to powstaje wskutek niedostatecznej ilości wapnia w organizmie. Zmiękczenie kości występuje najczęściej u ciężarnych samic, gdyż rosnący plód zużywa duże ilości wapnia, które czerpie z organizmu matki. Dlatego w okresie ciąży podaje się samicom różne mieszaniny mineralne za-

wierające głównie wapń. Lamikost występuje również po porodzie u krów wysokomlecznych. W wypadku braku wapnia w pokarmie, organizm czerpie go z własnych zapasów — z kości, wskutek czego stają się one miękkie i zwierzę nie może chodzić ani stać. Lamikost powstaje z powodu braku wapnia w glebie po suchych latach, oraz z braku wapnia i fosforu w wodzie do pojenia. Schorzenie to występuje najczęściej w zimie lub na wiosnę, a więc w okresie najtrudniejszym do żywienia zwierząt. Brak ruchu i słońca sprzyja rozwojowi tego

schorzenia. Objawy występują stopniowo i powoli. Najpierw pojawia się bieguna oraz mogą wystąpić słabe wzdęcia. Chorze zwierzę chętnie liże ściany i zjada ziemię. U krów występuje osłabienie przeżuwania. Następnie chorze zwierzęta chudną, niechętnie wstają i chodzą z trudnością. Przy omacywaniu koźnicy zwierzę stęka. W przypadku wystąpienia tej choroby, zwierzę należy karmić soczystą, zieloną trawą, dobrym sianem, lucerną, owsem, roślinami strączkowymi. Nie wolno podawać kiszonki jeśli zwierzę leży stale, trzeba je przynajmniej dwa razy

dziennie przewrócić na drugi bok, aby zapobiec powstaniu odleżyn. Przewracać należy przez nogi a nie przez grzbiet. Wszelkie otarcia i odleżyny smarują się maścią cynkową. Gruntowne i podstawowe zatrudnienie musi tu przeprowadzić lekarz.

Aby zapobiegać temu schorzeniu trzeba zwierzętom dawać gotowany jeczmień, dobre siano i dodawać do karmy kredę szlamowaną lub popiół drzewny (3 razy dziennie po 1 łyżce stołowej) oraz różne mieszaniny mineralne jak np. Avimix, Bovimix, Monomix itp.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA

Każdá hospodyňka má nějaký svůj vlastní, oblíbený a vyzkoušený předpis, většinou úsporný a odpovídající možnostem jak co do provedení, tak i tržní nabídce. Každý takový předpis rádi uveřejníme; dnes je každá novinka v jídelníčku vítána. Podáváme dva předpisy na moučníky, odpovídající požadavkům doby, které nám zaslala naše čtenářka kr. Marie Patočková z Vysokých Popovic (ČSSR).

PODMĀSLOVÁ BUCHTA: do mísy prosijeme 40 dkg polohrubé mouky s 1 kávovou lžičkou jedlé sofy, přidáme 25 dkg cukru (práškový nebo písek), 1 vejce, 1 sklenku stolního oleje, 2 sklenky hustého

podmásli (nebo kyselého mléka), lžici kakaa a vše dobře promícháme. Těsto nalejeme na plech vymaštěný tukem a vysypáný moukou (nebo do formy) a ve středně vyhřáté troubě upečeme; prochladlou buchtu nakrájíme. Vydrží čerstvá celý týden.

OLEJOVÁ BÁBOVKA: 25 dkg cukru, 4 žlutky, 10 dkg oleje, 10 dkg vlažné vody a 20 dkg polohrubé mouky třeme v mísce 1/2 hodiny. Přidáme tuhý sníh ze 4 bílků a 5 dkg mouky s 1/2 bal. pečivového prášku, lehce zamícháme. Pečeme ve vymaštěné a moukou vysypané bábovkové formě 1 hodinu. Také tento moučník vydrží dlouho čerstvý.

A nyní nász úsporný, vyzkoušený předpis.

SMAŽENA „CUKINIE“ (druh lílku): nejlepší je dlouhý a mladý plod, který omyjeme, osušíme

(starší oloupeme) a nakrájíme na kolečka asi 1/2 cm vysoká. Každé kolečko po obou stranách posolíme, popříme, obalíme v mouce, rozšlehaném vejci a strouháném housce, kterou dobré přitlačíme. Smažíme na oleji po obou stranách do červena. Podáváme horék s hlávkovým, rajátovým nebo okurkovým salátem a bramborovou kaší.

DUŠENÁ „CUKINIE“: je jemnější a chutnější než dýně. Omytou, ev. oloupanou cukinii nakrájíme na kostičky, nudličky nebo nastrouháme na hrubém struhadle. V kastrolu zapnime na tuku cibulku, přidáme lžici cukru, cukinii a ve vlastní šťavě udušíme (asi 15 min.). Měkkou zahustíme sметanou s rozverlanou moukou (jen káv. lžíčku), podle chuti osolíme a povaříme. Mů-

žeme ochutit citronovou šťavou.

A JEŠTĚ Z RUSKÉ kuchyně „ikra baklažannaja“ čili baklažánový kaviár: ve Varšavě jsou baklažány na trhu vzácné a jsou dost drahé. Ale snad tam, kde se pěstují, jsou dostupnější a levnější. Dozrálý, tmavofialový baklažán myojeme a v troubě do měkká upečeme. Před pečením plod propichněte, aby mohla ucházel pára! Upečený oloupeme a necháme vychladnout. 4 velká rajčata (nebo víc menších) spaříme vařicí vodou, oloupeme, přidáme k baklažánu a společně vidličkou rozmačkáme. Přidáme jemně posekanou větší cibuli, sůl, pepř, z půl citronu šťávu a asi 2 lžíce stolního oleje. Dobře promícháme, můžeme dát na chvíli do chladničky. Podáváme s chlebem a máslem.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

ALBÍN. Zriedkavé meno, ktoré znie prekvapivo a je nám trochu cudzie. Najčastejšie sa však stáva, že čím má ľovek originálnejšie meno, tým je jeho život rozmanitejší a komplikovanejší. Albin je vysoký, silný muž s blond buď trochu tmavšími vlasmi, šedými očami a okrúhlou tvárou. Obvykle pochádza s mnohodetnej roľnickej alebo remeselnickej rodiny. Viacej sa ponáša na matku ako na otca. Ako malý chlapec sa rýchle vyvíja a rastie, ale je dosť malovrávný a uzavretý. Má vyvinutý pozorovací zmysel, výbornú pamäť, je kritický a snád tieto povahové črtu zapričinujú, že ľudia sa v jeho prítomnosti cítia neistí a znepokojení. V škole sa učí slabo a má tažkosti s postupom z triedy do triedy. Keď dospeje, pracuje ako skladník, úradník, traktorička, agrónom alebo roľník. Pracuje dobre a predstaví si ho vásia. Najväčšie starosti má so ženou. Je pravdom, že všetky ženy ho majú rady, zbožňujú jeho špecifický zmysel pre humor, ale keď ich požiada o ruku, sú veľmi prekvapené a potom sa začínajú smiať. Celá jeho osoba a spôsob života si vyžadujú úctu a podporujú nadzviazanie priateľských vzťahov. Máva iba málo priateľov. Žení sa s oveľa mladšou, peknou a dobrą ženou. Mávajú jedno alebo dve deti, z ktorých prvý je syn. Je dobrým manželom a otcom. Skoro nikdy nebýva chorý. Je to čestný a silný človek.

TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NAŠICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVAJÚ:

KACHLE — môžu sa vám snívať viacým spôsobom. Tak teda rozpálené kachle znamenajú velký úspech. Keď ste sa vo sne zohrievali pri teplých kachliach — malo by to znamenať blahobyt v blízkej, ale aj v ďalšej budúcnosti. Kachle bez ohňa vraj znamenajú, že môžete stratíť to, čo považujete za najpotrebnejšie. Keď ste vo sне videli ako kachle padajú — podľa starých snárov to znamená, že utrpíte značnú škodu. Preto by ste si mali dať pozor na zlodajov, oheň a iné nebezpečenstvá. Snívalo sa vám, že ste stavali kachle? Vraj vás očakáva pokojná staroba, nie je to teda sen, ktorý si možno ihneď overiť. Keď vo sne vidíte mimoriadne pekné kachle, možno počas návštevy nejakého múzea, malo by to znamenať, že vás očakáva pohodlný život v nedalekej budúcnosti. Možno sa čoskoro prestahujete do nového, pohodlniejsieho domu alebo bytu? Ale môže sa vám snívať, že ste sa popálili o horúče kachle, musíte si potom dať pozor, lebo môže sa stat niečo, čo otriasie vašu sebadôveru. Keď ste v kachliach kúrili to znamená, že vo vašej domácnosti bude prijemné, rodinné ovzdušie; hádky a nedorozumenia, ktoré ste naposledy mali, sa skončia a rozporu sa urovnajú.

ŽIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

0-372 Warszawa
ul. Foksal 13
tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORÉ VÁS ROZČUEUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednárik (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzica Góra), Augustin Bryža (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzica Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Lušinský (Zelów), Lídia Mšálová (Zubrzica Góra), Lydie Mundilová (Kučov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Špernoga (Warszawa), Búžená Urbánová (Gęslinec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanský (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowackiego — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Špernoga; red. tech. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rekopiów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS; 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

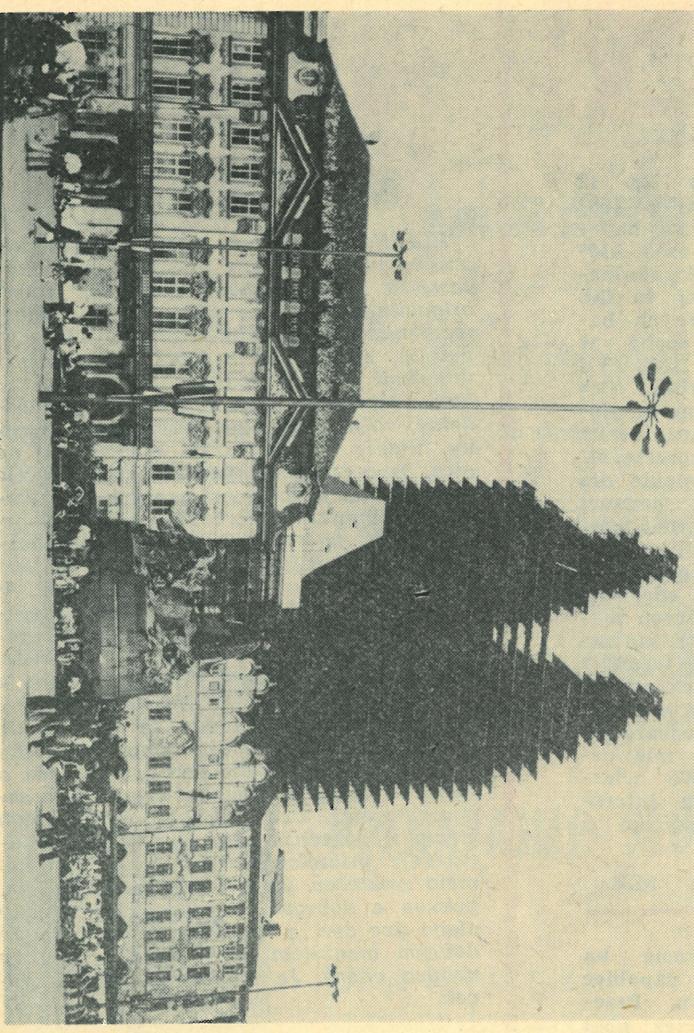
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch“ oraz urzędowe pocztove i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartałnie 6 zł, półroczeńnie 12, rocznie 24 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch“, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“ Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do skladu 6.X.1980 r. Numer podpisany do druku 14.XI.1980 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 10. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

Nové kulturní centrum Staré Prahy

Jednou z nejstarších gotických církevních staveb v Čechách je klášter sv. Františka na Starém městě Pražském, zřízený králem Václavem I. v roce 1233 na podnět jeho sestry Anežky Přemyslovny. Pro klášter klarisek bylo vyhledáno místo v ohrazených při Vltavě kral mu udeřil zvláštní privilegia. Klarisy byly ženskou větví františkánské řehole a hlavní zásadou jejich dobročinného působení byla služba chudým, nemocným a nemohoucím.

Anežka Přemyslovna se stala první představenou nově vybudovaného kláštera v Praze na Františku a plních čtyřicet let svého dalšího života, až do roku 1282, zasvětila svému dobročinnému vynikající stavitele.

Prahy prožívala během staletí pohnuté osudy. Areál, kdysi velmi rozsáhlý a složové obdivuhodné, jednotný, pozbyval v průběhu staletí svého historického významu a chátral. Za vlády Josefa II. byl roku 1782 klášter zrušen. Jeho prosto-

ry byly využity jako skladишť, řemeslnické dílny a obydli chudých. V 19. století se v rámci asanace a modernizace města uvažovalo o zboření zbytků kláštera ve prospěch nových činžovních domů. Ze sebe tak nestalo, za to všechno nadšení uvědomělých a kulturně vzdělaných lidí, kteří roku 1893 založili jednotu pro obnovu bývalého kláštera blahoslavené Anežky, která zpustlé a zanedbané objekty výkoupili a přikročili k jejich postupnému průzkumu a záchrane. Z gotické fáze rozlehlého komplexu se zachovala překrásná kvadratura, obklopující rajašký dvůr, unikátní středověká kuchyně se vynosným zebrovým pláštěm, slavnostní síň, refektář (jídelna), dokonec i s původními freskami, kostely a kaple.

Pokusy o ráčhranu této vzácné památky nabyla až po druhé světové válce konkrétní podoby a náročný rámec obnovy uskutečnil teprve socialistický stát. V letech 1952–54 zde byl proveden důkladný průzkum středověkých pozůstatků a práce Archeologického ústavu

Mezi mnoha restaurovanými staviteckými památkami Prahy je také kostel P. Marie před Týnem, založený v r. 1365. Uvnitř chodímu zasloužuje na pozornost gotická kazatelna (kázaři z ní m.j. Jan Milíč z Kroměříže, Jakoubek ze Stříbra a Jan Rokycana), nejstarší dochovaná pražská cínová křtitelnice (1414), barokní obrazy od Karla Škréty a také náhrobek dánského hrvězdáře Tychona Brahe z r. 1601. Na snímku: Staroměstské náměstí s pomníkem Mistra Jana Husa, v pozadí věže týnského chrámu v lešení

a jeho záchrany.

Ve velkém konventním sále prvního patra se návštěvník setká s díly malířů českého obrození, ze kterých jmenujeme alešpon Fortrèty Antonína Machka a romantické krajináře Antonína Mánesa. Jósef Navrátil bude zastoupen kopeckým portrétem (historické malovány prapory). Nemensí důraz je kladen na krajinu Adolfa Kosárka i na generaci českých renesanistů — Viktora Barvíře, Soběslava Pinkase, Jaroslava Čermáka a Karla Purkyně, jehož rozměrná zátiší a portrétnímu dominovat na konci velkého sálu.

V horním patře kvadratury se divákům přes prosklené stěny otevrou nové, silně pronikající do bývalého rajaškého dvora. Všechna křídla kvadratury zaplní díla umělců Národního divadla — Julia Mára, Václava Brožíka, Vojtěcha Hynaise, Františka Ženíška a zejména pak Mikoláše Alše. I z dalších dvou salí se návštěvníkům otevřou nové, nečekané pohledy na motívystaroměstských střech. Výstavní expozice tu končí souborem děl českých malířů ze sklonku století — Antonína Chittussiho, Jakuba Schikanedra, Hanuse Schwagra a Maxe Pirnera.

Starému městu pražskému se dostalo otvření Aněžkého areálu jedinečné kulturní památky, která bude důslovným profily jeho umělecký sbírky na Pražském hradě a přinese návštěvníkům nevšední zážitky a nové podněty v poznavání dějin, osudů a hodnot československé kultury.

ČSÁV ujasnilo mnoho stavebních a umělecko-historických problémů, na jejichž základě bylo možno přikročit k velkopěmu dílu obnovy. Anežský areál byl roku 1978 prohlášen Národní kulturní památkou.

První etapa velkorysých a náročných asanacích a restaurátorských prací se chytí ke svemu závěru. Obnovena část klášterního objektu Na Františku byla zprostupněna široké verejnosti letos v rámci oslav 35. výročí osovozrcání Československa. Po Jiřském klášteře na Pražském hradě, který ve své expozici podává přílehlé po vrcholných dílech české gotiky a baroka, bude Anežský areál na Starém městě pražském jednou z největších užitostí obnovy a moderního kulturního využití historických objektů staré Prahy. V renovacích prací v tomto objektu se bude nadále pokračovat, aby v druhé etapě, patrně v letech 1983–84, mohly být zpřístupněny všechny zbyvající prostory kláštera včetně kaplí a kostelů.

V současné době zde nalezneme sfálu sbírku českého malířství 19. století. Obraz

zítky. Některým sa podaří zaplatit dílo.

Osoby narodené v znamení Raka (22.6.–22.7.) — začiatkom mesiaca zmien pozitivne v domácnosti, ktoré sa však kon-

com mesiacu urovnajú. December bude velení, aby ste nezabudli na starých rodiných priaznivých pre lúbstnosné vzťavy.

Osoby narodené v znamení Leva (23.7.–23.8.) — tento mesiac bude pre vás vhodný na cestovanie a spoločenské udalosti. Radi-

me, aby ste nezabudli na spoločenské udalosti. Následky môžu byť pre vás zlá.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.11.–21.12.) — musíte si dať veľký pozor, aby vaše neuvažné slová nezničili lásku.

Niekedy slova vypovedane počas vzhľadom k znácné rozrušeniu stavu zménit dosťavbou ve výstavní siné v duchu současných výslovcov galériach národného muzea v Praze a také návštevnej expozícii stavbejho vývoje celého objektu a jeho záchrany.

Osoby narodené v znamení Panny (24.8.–23.9.) — mnohí prezijú tento mesiac spokojne, iným sa zlepšia finančné pomery. Nezabudnite, že niekedy malý lacný darček môže niekomu urobiť veľkú radosť.

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

Hviezdy o tom, čo vás čaká v decembi

Osoby narodené v znamení Barana (21.3.–20.4.) — tento mesiac bude prazníký najmä pre rodinne vzťahy. Budete mať radosť aj z pracovných výsledkov. Starší ľudia by mali zádat pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Býka (21.4.–20.5.) — tento mesiac môžete očakávať vzácnu návštěvu. Zasa iní následkom zmien pozitia doterajší život. Ľudia narodení v znamení Byka by sa mali testiť dobrému združeniu historických objektov staré Prahy. Vy užívacie v rámci asanace a modernizace mesta bývalého kláštera blahoslavené Anežky, zpustlé a zanedbané objekty výkoupili a přikročili k jejich postupnému průzkumu a záchrane. Z gotické fáze rozlehlého komplexu se zachovala překrásná kvadratura, obklopující rajašký dvůr, unikátní středověká kuchyně se vynosným zebrovým pláštěm, slavnostní síň, refektář (jídelna), dokonec i s původními freskami, myslivský muzeum v Praze a také návštěvnej expozice stavbejho vývoje celého objektu a jeho záchrany.

Osoby narodené v znamení Blížencov (21.5.–21.6.) — môžete očakávať úspech v práci, zlepšenie zdravia a pekné osobné zážitky. Niekterým sa podaří zaplatit dílo.

Osoby narodené v znamení Raka (22.6.–22.7.) — začiatkom mesiaca zmien pozitivne v domácnosti, ktoré sa však kon-

com mesiacu urovnajú. December bude velení, aby ste nezabudli na spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Strelesa (23.11.–21.12.) — musíte si dať veľký pozor,

aby vaše neuvažné slová nezničili lásku.

Niekedy slova vypovedane počas vzhľadom k znácné rozrušeniu stavu zménit dosťavbou ve výstavní siné v duchu současných výslovcov galériach národného muzea v Praze a také návštevnej expozícii stavbejho vývoje celého objektu a jeho záchrany.

Osoby narodené v znamení Lev (23.7.–23.8.) — tento mesiac bude pre vás vhodný na cestovanie a spoločenské udalosti. Radi-

me, aby ste nezabudli na spoločenské udalosti. Následky môžu byť pre vás zlá.

Osoby narodené v znamení Kozy (22.12.–21.1.) — počas spoločenských udalostí, ktoré vás tento mesiac čakajú, musíte si dať pozor, aby ste nevypredali vlastného výrobku.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Všeobecne bude, tento mesiac veľmi priaznivý pre vás.

Výpreba v decembri.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky Ryby chľubostného zdravia

musia dat veľký pozor, aby neprechladli.

Osoby narodené v znamení Vodnara (21.1.–18.2.) — mladí ľudia môžu počítať s novou známostou, ktorou v mnohých prípadoch skončí sošobášom. Čas je vhodný pre účasť v spoločenské udalosti.

Osoby narodené v znamení Ryby (19.2.–20.3.) — všetky